Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 213/1508 | Łódź, Poniedziałek 10 września 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כה אלול תרפ"ח | Nr. 213/1508

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

פוילישדייטשע אונטערהאנדלונגען

הויבען זיך היינט אן אין ווארשא.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש) היינט הויבען זיך אָן די בעניימע פוילישדייטשע אונטערהאַנדלונגען וועגען אַ האַנדעלס-אָפמאַך, צו די אונטערהאַנדלונגען איז פון בערלין געקומען אַ דעלעגאַציע פון 10 פערזאָן מיט'ן געוו. מיניסטער הערמעס בראש.

דאס נייע פראגראם פון קאָם. אינטערנאציאנאל.

בערלין, 9. (ספּ. טעל.) פון מאָסקווע איז מען מודיע: אין אויספיהר-קאָמיטעט פון 3-טען אינטערנאַציאָנאַל זענען אריין: סטאַלין, בוכאַרין, בעדאַ קון, טעלמאַן, קלארא צעטקין א. אַ. דער קאָנגרעס פון קאָם. אינטערנאַציאָנאַל האָט אָנגענומען אַ ניי פּראָגראַם, וואָס איז פערפליכטענד פאַר אַלע קאָם. פּאַרטייען. דער סאָוויעטען-פערבאַנד ווערט ערקלערט פאַר'ן וויגעלע פון דער רעוואָלוציע, און אין פאַל פון אַ קריג זענען די קאָמוניסטען פון אַלע לענדער מחויב מיטצוהעלפען דעם פערבאַנד. צו אַ בעוואָפענטען אויפשטאַנד דאַרפען די פאַרטייען רופען, ווען „די מאַסען וועלען זיין גרייט צו מאַטען און קרבנות".

קאָנפערענץ וועגען רהיין-עוואַקואַציע

מיט'ן אנטייל פון אַמעריקא.

פאַריז, 9. (ספּ. טעל.) דער קאָרעספּאָנדענט פון „ענטראַנסיזשאַן" ווערט געוואויר פון, אַ זיכערער קוועלע, אַז עס ווערט נעפּלאַנט אויף סוף סעפּטעמבער אָדער אָנהויב אָקטאָבער אַ קאָנפערענץ וועגען דער עוואַקואַציע פון רייהנלאַנד. די געשפּרעכען בעת דער סעסיע פון פעלקער-בונד זענען געווען אַ פאָרבערייטונג צו דער ראָוינער קאָנפערענץ. בריאַן זאָל האָבען אויסגעדריקט דעם וואונש, אַז די מלוכה-מענער, וועלכע האָבען צו-מייסטענס מיטגעהאָלפען צו די לאָקאַרנאַ-אָפּמאַכען, בעזונדערס שטרעזעמאַן און טשעמבערלען, זאָלען אַנטיילנעהמען אין דער קאָנפערענץ, בײַרע וועלען דערצו דריגענד איינגעלאַדען ווערען. אַ חוץ די פּערטרעטער פון פראַנקרייך, ענגלאַנד, בעלגיען, דייטשלאַנד און איטאַליען וועט אויך אַמעריקא אויפגעפאָדערט ווערען זיך צו בעטיילינען אין דער קאָנפערענץ, מינדעסטענס אַלס בעאָבאַכטער. דאָס אָרט פון דער קאָנפערענץ איז נאָך נישט בעשטימט.

זעלבסטמאָרד פון אַ רעדוצירטען יודישער מאַגיסטראַט-בעאַמטען אין בודאַפּעשט.

בודאַפּעשט, (י.ט.א.) דער געוועזענער אָבערכנונגס-ראַט פון בודאַפּעשטער מאַגיסטראַט שמואל קאָפּוס, 44 יאָהר אַלט, וועלכער איז מיט 3 יאָהר צוריק אָבגעזאָגט פון זיין פּאָסטען, האָט זיך די טעג גע'סמ'ט אין ביוראָ פון מאַגיסטראַט נאָכדעם, ווי ער האָט זיך איבערצייגט, אַז איצט וועט איהם אויך אויסקומען צו פערלירען די וואוינונג, וועלכע ער האָט זיינערצייט בעקומען אַלס אַ מאַגיסטראַט-בעאַמטער. צוליב דער דראָהענדער עקסמיסיע האָט דער רעדוצירטער יודישער בעאַמטער זיך גענומען דאָס לעבען.

עס איז כדאי צו דערמאַנען, אַז מיט 3 יאָהר צוריק זענען כמעט אַלע יודישע בעאַמטע אין בודאַפּעשטער מאַגיסטראַט און אין די שטאָדטישע אינסטיטוציעס בעזייטיגט געוואָרען פון זייערע פּאָסטענס.

פערשוואונדענע אַ לופט-פליהער.

מאָרן, 9 (ספּ. טעל.) פון דער צענטראַלער לופט-פליה-שולע אין בידגאָשטש איז דעם 6 ד. ח. אַרויסגעפלויגען אויף אַ ג'עראָפּלאַן דער לופט-פליהער יאַראָסלאַוו צעלאָוויטש, ביז היינט איז פון איהם קיין שום ידיעה נישט פערהאַן און מ'איז זיך משער, אַז ער איז אַראָפּגעפאַלען אין די וועלדער און איז דער'הרג'עט געוואָרען, ס'איז אָבער מעגליך, אַז ער איז נישט ווילענדיג אַראָפּגעפאַלען אויף דער דייטשער טעריטאָריע. די פּאָליציי-מאַכט האָט אָנגעהויבען אַ ג'אויספאָרשונג.

שמירת שבת

קאָנפערענץ אין א"י.

תל-אביב, 9 (טעלעגראַפיש דורך י. ט. א.) היינט איז געעפענט געוואָרען די קאָנפערענץ, געווידמעט דעם אָפּהיטען פון שבת רוה, עס זענען אָנוועזענד 45 דעלעגאַטען פון תל-אביב און 25 דעלעגאַטען פון די קאָלאָניעס. ה' דיזענהאָף האָט אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג וועגען גרינדען אַ וועלט-אָרגאַניזאַציע אָפּצוהיטען דעם שבת.

—:0:—

אַכטונג, שטריקער-מייסטער!

דערמיט ווערט איהר אויפגעפאָדערט צו קומען אויף דער

פערזאַמלונג,

וואָס קומט פאָר היינט, מאַנטאַג, 8 אַ זייגער אין אָווענד אין פעראיינס-לאָקאַל פון צענטער. האַנדווערקער-פערבאַנד (פּאָלודניאָווע 4) וועגען דער ליין-פּאָדערונג פון די אַרבייטער.

802. די פערוואַלטונג פון שטריקער-מייסטער אין לאָדז.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה

אין פעראיין פון טויב-שטומען-שולע

„עזרת אלמים" זשעלאַנאַ 23

וועט די ימים נוראים געדאַוונט ווערען מיט אַ גוטען קאַנטאָר.

פּלעצער ווערען שוין פערקויפט. ס'ווערט געבעטען וואָס פריהער צו קויפען בילעטען, צוליב דער בעגרעניצטער צאָהל בילעטען. דער קאָמיטעט.

בעמערקונג: מיר מאַכען אויפמערקזאַם דעם ג' לאָדזער פּובליקום, אַז די הכנסה געהט לטובת דעם אויביגען פעראיין „עזרת אלמים". 797

Dr. Krausch

פיעטריקאָווער 86

ספעציאליסט פאַר אויגנקראַנקהייטן

צוריקגעקעהרט.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז נעכטען זונטאַג דעם 9 טען סעפּטעמבער 1928 געשטאָרבען מיין טייערער מאַן, אונזער הייסגעליבטער פאָטער און שוואָגער נ"ע

יצחק בן אברהם מנחם הכהן נ"י עליאש

אין עלטער פון 48 יאהר.

די לויה קומט פאָר היינט מאָנטאָג, דעם 10 טען סעפּטעמבער 12 אַ זייגער מיטאָג פון טרויער-הויז בושעזשינער 38, וועגען וואָס עס טיילען מיט

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

דעם האַרציגסטען בײַלייד דריקען מיר אויס אונזערע מיטגלידער

ח' שמואל און שלמה לעבאָוויטש,

ווי אויך דער גאַנצער פאַמיליע, צוליב'ן טויט פון זייער ברודער

זעליג נ. ע.

זייט געטרייסט!

די פערוואַלטונג פון פיש-קליינהענדלער-פעראיין, זאַוואַדזקאַ 5

רגשי השתתפות בצערו של חברנו מרדכי יבלונסקי למות עליו

אמו נ. ע.

799 צבי רינגאַרט, בנימין אידלמן, צבי מליצקי.

אַכטונג, פּראָווינצער סוחרים פון דאַמען-קאָנפעקציע!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז מיר בעזיצען אַ רייכען אויסוואַהל פון פערשידענע דאַמען-מאַנטלען, ווי אויך קינדער-פאַלטענס פון די נייעסטע פאַסאָנען.

אַלעס צו קאָנקורענץ-פרייזען!

מיט אַכטונג קויפמאַן און פוטערמאַן

לאָדז, פעטריקאָווער 33, אין הויף, לינקס, 2. איינגאַנג, 1. שטאָק. 654

די חברים איגנאַץ און יוליאַן טאַפּלאָוויטש, צוליב'ן טויט פון זייער

פאַטער

דריקט אויס דעם אויפריכטיגען בײַלייד

מ. ה. אַלטמאַן.

Dr. med. J. Herszfinkiel

ZAWADZKA 15, TEL. 11-87

קינדער-קראַנקהייטען

עמפּפאַנגט פון 8–10 פאַרמ. און פון 4–6 נאַכמ.

Dr. J. Lipszyc

Lipowa 36, tel. 74 94

(róg 6-go Sierpnia)

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען נעמט אָן פון 9–10 פאַרמיטאָג און פון 3–5 נאַכמיטאָג. 740

DR. med. DONCHIN

מאָניושקי 1 MONIUSZKI 1, טעלעפאָן 9-97.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגענקראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פוילען.

נעמט אָן טעגליך פון 10–1 מיטאָג און פון 4–7 נ.מ. זונטאַג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

קאָנפערענץ פון יוד. הילפס=אָרגאַניזאַציעס האָט זיך נעכטען געעפענט אין לאָנדאָן.

לאָנדאָן, 9 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.אַ.) היינט איז געעפענט געוואָרען די יעהרליכע קאָנפערענץ פון די יודישע הילפס-אָרגאַניזאַציעס אין ענגלאַנד. עס זענען אַנוועזענד דעלעגאַטען פון די יודישע קהלות אין ענגלאַנד, יודישע הילפס-אָרגאַניזאַציעס און פון די יודישע קיבוצים אין מזרח-אייראָפּאַ. די קאָנפערענץ האָט געעפענט ד"ר גאַסטער, אַ בעריכט וועגען דער טעטיגקייט האָט אָפּגעגעבען ד"ר יאָכעלמאַן. פּראָפ. שאָר פון וואַרשע האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען דער לאַגע פון די יודען אין פּוילען. ד"ר ראָזענבוים, געוו. יודישער מיניסטער אין ליטע האָט בעריכטעט וועגען דער לאַגע פון די ליטווישע יודען. הרב ד"ר אייזענשטאַט, געוו. ראַבינער פון לענינגראַד און ב. סמאָלאַר האָבען אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען דער לאַגע פון די יודען אין רוסלאַנד. דער לאָנדאָנער אויבער-ראַבינער ד"ר הערץ האָט איינגעאָרדענט אַ פייערליכען קבלת-פּנים פאַר די דעלעגאַטען.

פּוילישע אינדוסטריעלער-דעלעגאַציע אין מאָסקווע.

מאָסקווא, 9. (ספּ. טעל.) צוזאַמען מיט'ן געזאַנדטען פּאַטעק איז אַהער געקומען די דעלעגאַציע פון די פּוילישע אינדוסטריעלער. די דעלעגאַציע איז בעגריסט געוואָרען דורך דעם פּרעזעס פון ניזשניער יריד מאַלישעוו.

גרויסע רעוויזיעס אין לובלין

מ'זוכט געשמוגעלטע סחורות.

לובלין, 9 (א. וו.) די אויספאָרשונגס-מאַכט האָט אַדורכגעפיהרט רעוויזיעס אין אַלע פּוטער-געשעפטען אין לובלין, זוכענדיג געשמוגעלטע סחורות, עס זענען קאָנפיסקירט געוואָרען סחורות פאַר אַ האַלב מיליאָן זלאָטיס. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די אויסלענדישע שטעמפּלען זענען אויסגעמעקט געוואָרען אויף אַ כעמישען אופן.

לופט-קאַטאַסטראָפע.

נירענבערג, 9 (ספּ. טעל.) נעכטען נאָכמיטאָג איז געשעהן אַ קאַטאַסטראָפע מיט דעם פּאַסאַזשיר-אעראָפּלאַן, וואָס קורסירט פון האַנאָווער קיין מינכען. דער אעראָפּלאַן, איז אַראָבגעפאַלען פון עטליכע הונדערט מעטער הויך, בעגראָבענדיג אונטער זיך דעם פּילאָט, מעכאַניקער און 2 פּאַסאַזשירען.

טאָלסטאָי-פייערונגען אין א"י.

תל-אביב, 9 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) צוליב דעם 100-יעהריגען געבורטס-טאָג פון לעוו טאָלסטאָי איז דאָ פאָרגעקומען אַ פייערליכע אַקאַדעמיע, ס'איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ ספּעציעל זאַמעלבוך וועגען טאָלסטאָי'ן אין ענגליש און העברעאיש.

זאַלעסקי — וואָלדעמאַראָס.

די פּויליש-ליטווישע מאָמענטען אין גענף.

גענף, 9. (ספּ. טעל.) אויף דער שבת'דיגער נאָכמיטאָג-זיצונג האָט זיך דער פעלקער-ליגע ראַט ווידער פאַרנומען מיט דעם פּויליש ליטווישען קאָנפליקט. דער בעריכטס - אָבגעבער, האָלענדישער אויסערן-מיניסטער האָט פאָרגעשטעלט די איצטיגע לאַגע פון די פּויליש-ליטווישע אונטערהאַנדלונגען און האָט פאָרגעלעגט ביידע צדדים, אַז זיי זאָלען וואָס שנעלער בענייען די אונטערהאַנדלונגען און זיי דערפיהרען ביז'ן סוף.

נאָכהער האָט דער רעפערענט אָנגעוויזען אויף דער מעגליכקייט, אַז ס'וועלען נויטיג זיין עקספּערטען, וועלכע זאָל רעגולירען די שוועריגקייטען, וואָס וועלען עווענטועל ענטשטעהן ביי די ליטוויש-פּוילישע אונטערהאַנדלונגען.

וואָלדעמאַראָס און אויך מינ. זאַלעסקי האָבען אָנגענומען דעם בעריכט און פאָרשלאַגען פון רעפערענט.

דאַן האָט גענומען אַ וואָרט בריאַן, וועלכע האָט אין וואַרימע ווערטער בעגריסט די פאַרשטענדיגונג צווישען די פאַראינטערעסירטע צדדים און האָט ערקלערט, אַז ס'וואָלט געווען צו בעדויערען, ווען דער פעלקער-ליגע וואָלט זיך נישט איינגעגעבען צו בעזייטיגען דעם קאָנפליקט.

נאָך דער דאָזיגער רעדע האָט דער פעלקער-ליגע-ראַט איינשטימיג אָנגענומען דעם בעריכט און בעשלאָסען די פראַגע נאָכאַמאָל צו שטעלען דעם קומענדיגען מאָנטאָג אויף דער זיצונג פון פעלקער-ליגע-ראַט, וועלכער וועט שוין זיין אין אַ נייעם צוזאַמענשטעל.

גענף, 9 (ספּ. טעל.) גלייך נאָך דער זיצונג פון פעלקער - ליגע - ראַט האָט זיך דער מיניסטער זאַלעסקי בעגעגענט מיט וואָלדעמאַראָס'ן. דער מיניסטער זאַלעסקי האָט פאָרגעלעגט וואָלדעמאַראָס'ן, אַז מ' זאָל באַלד בעשטימען אַ טערמין פון דער פּלענאַרער פּויליש-ליטווישער קאָנפערענץ. וואָלדעמאַראָס האָט זיך געוואָלט אויסדרעהען פון אַן ענטפער. מינ. זאַלעסקי האָט אָבער קאַטעגאָריש ערקלערט, אַז ער נעהמט שוין פאָראויס אָן יעדע דאַטע, וועלכע וואָלדעמאַראָס וועט פאָרלעגען. דער ליטווישער פּרעמיער איז געוואָרען צוגעדריקט צו דער וואַנד און האָט פאָרגעלעגט, אַז די פּלענאַרע קאָנפערענץ זאָל פאָרקומען דעם 3-טען נאָוועמבער אין קעניגסבערג. מינ. זאַלעסקי איז דערויף איינגעגאַנגען.

פּראָטעסט פון די יודישע דאָקטוירים, צוליב דעם טשעכאָטשינער סקאַנדאַל.

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש). אַ גרופּע יודישע דאָקטוירים, וואָס האָבען אָנטיילגענומען אין דעם צופילדונגס-קורס פאַר דאָקטוירים אין טשעכאָטשינעק, האָט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער סקאַנדאַליעזער בעהאַנדלונג פון די יודישע דאָקטוירים בעת'ן באַנקעט, איבערגעשיקט דער מעדיצינישער קאַמער אַ שאַרפען פּראָטעסט געגען דעם, וואָס די לייטונג פון קורס האָט פערגוואַלטיגט די עלעמענטאַרע פּרינציפּען פון גאַסטפריינדליכקייט און חבר'ישקייט.

דעם פּראָטעסט האָבען אונטערגעשריבען עטליכע און פּערציג דאָקטוירים צווישען זיי ד"ר גרשון לעווין פון וואַרשאַ און די פאָלגענדע לאָדזער דאָקטוירים: ד"ר קלאַטשקין, ראָזענטאַל, מאַקאָווסקי, העלער, וואָלאָווסקי, פאַלקאָווסקי, אייכנער, פוקס, פראָם, טראַכטענבערג, היינריך, באַרנשטיין, לינעצקי און ד"ר פּראַשקער.

סוף פון בוכאַרער בלוט=בלבול.

דער „געפינטער" יונגעל איז גאָר אַ יודיש קינד.

מאָסקווע. (י.ט.אַ.) די צייטונג „פּראַוודאַ וואָסטאָקאַ", וואָס ערשיינט אין טאַשקענט, האָט איצט פאַרעפענטליכט אַ רייהע פאַקטען, וואָס בעלייכטען דעם בוכאַרער בלוט-בלבול.

מיט 10 יאָהר צוריק, נאָך אין די צייטען, ווען דער עמיר האָט געהערשט אין דער געגענד, האָבען באַנדיטען בעפאַלען דאָס הויז פון דעם קצב רובין און האָבען גע'הרג'עט רובינ'ען מיט זיין פרוי און זוהן. געבליבען לעבען איז אַ צווייטער זוהן אַ טויב-שטומער, נישט-נאָרמאַלער יונגעל, וועמען רובינ'ס קרובים האָבען גענומען צו זיך און איהם ערצויגען. אַזוי ווי דאָס יונגעל איז געווען אַן'אונאָרמאַלער, האָט מען איהם געהאַלטען אין הויז, מורא-האָבענדיג, אַז אין גאַס זאָל מיט איהם נישט געשעהען אַן'אומגליק.

האָט זיך מיט אַ קורצער צייט צוריק פערשפּרייט צווישען די קריסטליכע שכנים אַ קלאַנג, אַז די יודען האַלטען אַ קריסטליך קינד ביי זיך, כדי צו באַנוצן זיין בלוט אויף רעליגיעזע צוועקען. מען האָט דערצעהלט וועגען דעם אַלערליי ווילדע מעשות.

ווען די מעשה האָט זיך פערשפּרייט גאַר שטאַרק, איז די מיליץ געגאַנגען מאַכען אַן'אויספאָרשונג. מען האָט זיך אַריינגעריסען אין הויז פון רובינ'ס קרובים און מען האָט דעם „קריסטליכען" קרבן גענומען אין מאַליציי. פערשטעהט זיך, אַז דער אמת האָט זיך גלייך אַרויסגעוויזען, אָבער דערווייל איז די יודישע בעפעלקערונג געשטעלט געוואָרען אין גרויס געפאַהר און מען האָט אַפילו גערעדט וועגען אַרעסטירען 120 יודען אַלס „שולדיגע".

די „פּראַוודאַ וואָסטאָקאַ" פּראָטעסטירט שטאַרק געגען דער האַנדלונג פון דער בוכאַרער מיליציע, וועלכע האָט נישט גאָר גאָרנישט געטון, כדי איינצושטילען די ווילדע קלאַנגען, נאָר האָט אַפילו דורך איהר האַלטונג צוגעגעבען מוט די יודען-העצערישע עלעמענטען.

טשיטשערין זאָל געהען אין דימיסיע?

מאָסקווע, 9. (אַ. וו.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פערלענגערען פון טשיטשערינס אורלויב האָט זיך פערשפּרייט אַ קלאַנג וועגען דער דימיסיע פון טשיטשערינען. ער זאָל בעשטימט ווערען אַלס רוסישער פאָרשטעהער אין פּאַריז. אַלס טשיטשערינס נאָכפאָלגער ווערט אָנגערופען ליטווינאָוו.

פּאָליטישע אַרעסטען אין ליטע.

ווילנאָ, 9 (ספּ. טעל.) פון קאָוונאָ מעלדעט מען: אין דער נאַכט פון 5-טען אויפ'ן 6-טען איז אַרעסטירט געוואָרען דער רעדאַקטאָר פון ליטווישען וואָכענבלאַט „זמאַיטיס". דער רעדאַקטאָר ווערט בעשולדיגט אין אָנפיהרען אַן'אַקציע געגען וואָלדעמאַראָס רעגירונג און האָבען אַן'ענגען קאָנטאַקט מיט'ן אָנפיהרער פון דער ליטווישער עמיגראַציע, פּלעטשקאַיטיס. גלייכצייטיג זענען אַרעסטירט געוואָרען 8 סאָציאַל-דעמאָקראַטען אין שאַוועל און קובערטי.

יודישע פּאָזיציעס

אין בודזשעט פון טשעכאָ=סלאָוואַקיע.

פּראָג, 9 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) אין ביודזשעט פּרעלימינאַר, וואָס די רעגירונג האָט אַריינגעטראָגען אין טשעכאָסלאָוואַקישען פּאַרלאַמענט, איז אַריינגעשטעלט געוואָרען אַ פּאָזיציע פון 1,900,000 קראָנען פאַר'ן יודישען קולטוס, אויף דעם שול-וועזען פאַר די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען איז אַריינגעשטעלט געוואָרען אַ פּאָזיציע פון 88 מיליאָן קראָנען.

קולטור-אויסשטעלונג אין א"י.

ירושלים, 9 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) די קולטור-אויסשטעלונג, וועלכע ווערט אָרגאַניזירט דורך דער „הסתדרות העובדים", וועט געעפענט ווערען דעם 21 סעפּטעמבער אויף דער אויסשטעלונג וועלען זיך געפינען 500 פּרעסע-עקספּאָנאַטען, צווישען זיי 400 העברעאישע, צווישען די עקספּאָנאַטען וועט זיך אויך געפינען די ערשטע העברעאישע צייטונג אין ירושלים פון יאָהר 1856.

אַ יודישע עמיגראַנטין ווערט געצווינגען אָנצונעמען דעם איסלאַם.

ירושלים, (י.ט.א.) פון צפת טיילט מען מיט, אַז אַ יודישע אימיגראַנטען פון קורדיסטאַן, וואָס איז אָנגעשטעלט אַלס דינסט ביי אַן'אַראַבישען פּאָליציי-אָפיציר, איז געצוואונגען געוואָרען אָנצונעהמען דעם מחמדאַנישען גלויבען.

גלייך ווי עס איז אָנגעקומען די דאָזיגע ידיעה, האָט די יודישע קהלה אין ירושלים אינטערווענירט וועגען דעם ענין ביי דער מאַכט.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. Kacenelsona
Cegielniana 28, tel. 51-79
עס ווערען אָנגענומען שילער אין אַלע קלאַסען.
פאַר אַביטוריענטען פון פאָלקס שולען און פאַר שילער פון די העכערע קלאַסען (5-טען און 6 טען) וועלען געמאַכט ווערען צייטווייליגע ערלייכטערונגען בנוגע די העברעאישע לימודים.
ס'ווערען אויך אָנגענומען קינדער פון 4 יאָהר אָן אין אונזער 1-טען העבּרעאישען
גן=ילדים (פרעבעל=שולע) אונטער דער לייטונג פון דער בעוו. פּעדאַגאָגין ש. קאַצענעלזאָן=פיינשטיין
מים איינשרייבונגען זיך ווענדען אין דער קאַנצעלאַריע טעגליך פון 11 ביז 2 בייטאָג און פון 5 ביז 7 אָווענד.
די דירעקציע.

לאַפרושי מאיסורא.
צוליב די בעקוועהמליכקייטען פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג פון ווילקער ראַיאָן, אַז זיי זאָלען נישט ברויכען צו שעכטען ביי די ווינקעל-שוחטים, וואָס דאָס איז נבילה וטריפה און אַ שאלה אויף די כלים, איז געוואָרען געעפענט אויף
פּעטריקאָווער 176, אַ עופות-שחט=הויז,
וואו מ'ווערט גע'שחט'ן אַ גאַנצען טאָג. טעגליך פון 6 פריה ביז 12 ביינאַכט שחט דער שוחט ר' פישעל האַללע, וועלכער וואוינט פולנאַצנאַ 11, וואָס איז תחת השגחת הראבינאַט דפה.
626

וואונשען צום נייעם יאָהר.
אַלע, וואָס ווילען צו ראש=השנה ווינשען אַ כתיבה וחתימה טובה זייערע קרובים, פריינד און בעקאַנטע אין לאַנד און אין אויסלאַנד, קאָנען דאָס טון אין
„נייעם פאָלקסבלאַט"
פאַר זעהר אַ ביליגען פּרייז. אַ וואונש צום נייעם יאָהר אין ערב=ראש=השנה'דיגען נומער אין „נייעם פאָלקסבלאַט" וועט קאָסטען
נאָר 2.50 זלאָטיס.
די, וואָס וועלען שיקען דורכ'ן „נייעם פאָלקסבלאַט" וואונשען צו זייערע קרובים און פריינד אין דער פרעמד, ווי: דייטשלאַנד, פראַנקרייך, ענגלאַנד, ארץ=ישראל אָדער אַמעריקאַ, וועלען קענען אָנגעבען אין אונזער אַדמיניסטראַציע די אַדרעס פון זייערע קרובים, צו וועלכע זיי שיקען זייערע וואונשען און מיר וועלען די צייטונג מיט'ן וואונש איבערשיקען אויף דעם אָנגעוויזענעם אַדרעס
פאָלשטענדיג אומזיסט.
כדי די וואונשען זאָלען שעהן און עפעקטפול אויסגעזעצט ווערען, איז געוואונשען זיי אויפצוגעבען וואס פריהער אין אונזער אַדמיניסטראַציע.
וואונש-אַנאָנסען ווערען שוין אָנגענומען אין אונזער אַדמ.

לאדז. 10 סעפטעמבער 1928

„נייער פאלקסבלאט"

10 סעפטעמבער 1928 לאדז.

וועלכע שולע?
די ריכטיגע-נאך נישט געשאפען

ס׳איז איצט הויך-סעזאן פון די שולען, ברע-כען זיך יודען די קעפ, אין וועלכען פון די כל-המינים שול-טיפען צו שיקען זייערע קינדער. — פארוואס-זשע קומט מען נישט מיט אן עצה, מיט אן אנווייז? פארוואס פרובט מען נישט העלפען דעם פערהאיוטען יודישען בירגער זונאנדערקלייבען זיך אינ׳ם שווערען פלאנטער פון דער פלאָ-בלעם.

פארוואס זאגט מען נישט קלארע דיבורים, וועלכע שולע איז די בעסטע, די געווינשענסטע פאר די טויזענדער יודישע קינדער?

איז דער ענטפער דערויף, אז די דאזיגע שו-לע איז נאך נישט געבוירען געווארען.

אמליבסטען און אמנאהנטסטען דארף אונז זיי פערשטעהט זיך, יענע שולע וואו ס׳הערשט דער יודיש-פאלקסטימליכער גייסט, וואו די שפראך פון טאטעס, מאמעס, זיידעס און באבעס ווערט געכא-וועט מיט ליבשאפט און פיעטעט, ווייל די שפראך פון פאלק איז דאך דער שטארקסטער אויסדרוק פונ׳ם נאציאנאלען גייסט.

אבער אונזער יודישער נאציאנאלער גייסט האט נאך א שטארקען אויסדרוק: די היסטארישע נביאים-שפראך, וואו ס׳איז בעהאלטען דער שלי-סעל צו די גרויסע יודיש-אוניווערסאלע קולטור-אוצרות, וועלכע האבען טויזענדער יאהרען גע-שטעלט אונז נישט גלייך, נאר העכער פון אלע פעלקער און וועלכע מוז בלייבען אונזער ירושה-אייגענטום פאר דור דורות. די דאזיגע שפראך ווערט מיט מעהר ליבשאפט און פיעטעט געכא-וועט און געצערטעלט אין די העברעאישע שולען.

און סוף כל סוף איז דאך די שפראך בלויז א לבוש צו די וויסענשאפטען, וועלכע די קינדער בעהען שעפען אין שולע, און דאס גיבען אפשר אין דער ברייטסטער מאס די אלגעמיינע שולען, וואו ס׳ווערט, אגב, געלעגט מעהר אויפמערקזאמ-קייט אויף דער לאנד-שפראך, וועלכע איז דאך ודאי איינע פון די שטארקסטע נויטווענדיגקייט פאר׳ן יודישען קליינבירגערליכען קינד.

די אויסגערעכענטע דריי שול-טיפען זענען נישט געבויט געווארען דורך פארשטעהערס פון גאנצען פאלק פאר׳ן פאלק, נאר דורך איינזייטיגע פארטייאישע פאנאטיקער, אדער דורך האלב-אסי-מילירטע קאריעריסטען.

ס׳איז עפעס ווי א מין געבאט פון דער גע-שיכטע, אז ס׳זאלען צוגעגרייט און אויסגעקאכטען ווערען אין בעזונדערע דייזשעס די פערשידענע עלעמענטען, וועלכע זענען נויטיג פאר דער קו-מענדיגער יודישער פאלקס-שול, ביז ס׳וועט קומען די שעה, ווען אט די אלע עלעמענטען וועלען דורך א געטרייער בערופענער האנד צונויפגעמישט ווערען און ס׳וועט דערפון אנשטעהן יענע סינ-טעז-שולע, נאך וועלכער דער יודישער פאלק-מענש בענקט אזוי שטארק אין דער שטיל, אין זיין אונ-טערבעוואוסטזיין און וועגען וועלכער די אינטעלי-גענטען, האבען נאך אפילו נישט קיין קלארען בע-גריף.

ס׳איז זיכער גאנץ שווער צו שאפען אזא סינ-טעז-שולע, נישט בלויז טעכניש און מאטעריעל שווער, ווייל ס׳פאדערען זיך דערצו געוואלדיגע קרבנות, נאר ס׳איז פשוט שווער פאר׳ן קינדערי-שען שוואכען מוח׳ל, צו האדעווען פאר׳ן עתיד אזוי-פיל פערשידענע ווערטען פון שפראך און ווי-סענשאפט. די קרבנות פון די קינדער אין דעם פרט מוזען זיין נאך פילפאכיג גרעסער, ווי די קרבנות פון די עלטערען און פון די לעהרער׳ס.

אבער פערפאלען, דערפאר זענען מיר דאך אבער א פאלק אהן א טעריטאריע און מיט אן אלטער געשיכטע און קולטור. און ס׳וועלען מוזען געפונען ווערען די פעדאגאגישע מיטלען, ווי אזוי מיט׳ן קנאפסטען פערברויך פון קינדערשער ענער-גיע צו געווינען דעם מאקסימום ידיעות אויף די אלע יודישע און אלגעמיינע געביטען.

דערווייל אבער איז נאך נישט פערענדיגט דער היסטארישער פראצעס פון זוכען דעם סינטעז, דערווייל עקזיסטירט נאך נישט יענע שול, וואס זאל קענען אנגערופען ווערען יודישע נאציאנאלע מלוכה-שול, וואס זאל זיין א מוז פאר אלע יודישע קינדער, ווי די מלוכה-שולען פון אנדערע פעלקער פאר זייערע קינדער.

אט אזוי איז די לאגע צום אנהויב פון איצ-טיגען שול-סעזאן.

פ. ק״

דער סטודענטן-אינטערנאציאנאל און די יודען.

קארעספאנדענץ פון פאריז צום „נ. פאלקסבלאט"

פון י. שעכטמאן.

צו דעם דריטען אינטערנאציאנאלען סטודענטען-קאנגרעס, וואס איז פארגעקומען אין אויגוסט אין פאריז, זענען געקומען פערטרעטערשאפטען פון 40 לענדער. דער סטודענטישער אינטערנאציאנאל שטעלט אויף אזא אופן מיט זיך פאר גארנישט קיין קליינעם כח. און דער פרעזידענט פון דער פראנצויזישער רעפובליק דומערג, דער פרעמיער-מיניסטער פואנקארע, דער בילדונגס-מיניסטער הער-ריא א. אַ., וואס האבען איבערגענומען דעם פאטראנאט איבער דעם קאנגרעס, האבען ריכטיג אפגעשאצט זיין פאליטישע און הומאניטארע בע-דייטונג.

אלע פעלקער פון דער וועלט זענען פערטרעטען אין דעם דאזיגען סטודענטען-אינטערנאציאנאל, אפי-לו דער סטודענטשאפט פון דעם באלשעוויסטישען רוסלאנד האט דער ארגאניזיר-קאמיטעט פון דעם קאנגרעס געשיקט אן איינלאדונג: די סאוויעטישע סטודענטען ארגאניזאציעס האבען אליין זיך אפגע-זאגט מיטצוארבייטען מיט זייערע „בורזשואזיע" - חברים אפגעזאגט צו קומען האבען אויך די רעכטע, עקסטרעם - נאציאנאליסטישע דייטשע סטודענט-שע קארפאראציעס, וואס ווילען גאר קיין [illegible] זאך נישט הערען וועגען א גייסטיגען „לאקארנא": די דייטשע דעלעגאציע פערטרעט אזוי ארום נאר א טייל און נישט דעם גרעסטען פון דער דייטשער סטודענטשאפט. מיט די דאזיגע צוויי אויסנאהמען, זענען אויפ׳ן קאנגרעס געווען פערטרעטען אלע פעל-קער, נאר די יודישע יוגענד איז געצוואונגען צו שטעהן ווי א יתום ביי דער זייט און פערמאגט נישט איהרע פערשטעהער האט קיין דעה נישט, קען איהר ווארט נישט ארויסזאגען אויף דעם אינ-טערנאציאנאלען סטודענטישען קאנגרעס.

ווי אזוי איז דאס געקומען? און וואס איז די סיבה? און ווער איז אין דעם שולדיג?

עס איז גאר נישט אזוי גרינג צו ענטפערען אויף די דריי פראגען. די די אביעקטיווע סיבה ליגט אין דעם, וואס דער סטאטוט פון דער אינטערנאציא-נאלער סטודענטען-ארגאניזאציעס וויל נישט וויסען וועגען נאציאנאלע פערטרעטערשאפטען, ער אנער-קענט אויסשליסליך טעריטאריאלע ארגאניזאציעס, וואס שטעלען מיט זיך פאר די סטודענטענשאפט פון דעם אדער יענעם לאנד. אויף דעם גרונד האט למשל נאר די יודישע סטודענטשאפט פון ארץ-ישראל געקענט צוגעלאזען ווערען צום קאנגרעס. אבער ווי עס זעהט אויס, האבען די סטודענטען פון דעם ירושלים׳ער אוניווערזיטעט און פון דעם חיפה-טעכניקום נישט ארויסגעוויזען קיין איבעריג אקטיווען אינטערעס צו דער זאך און האבען בע-ציימענס נישט געווארנט צו בעקומען א פערטרעטונג אויפ׳ן קאנגרעס.

נאך לאנגע אונטערהאנדלונגען האט מען סוף כל סוף צוגעלאזען א דעלעגאציע פון דעם אלוועלט-ליכען יודישען סטודענטען-פערבאנד. נאר מיט בער-ראטונגס-רעכט...

בעזונדערס קלאר און שווער האט די דאזיגע לאגע מאניפעסטירט, בשעת עס איז דערגאנגען די פראגען, וואס האבען א דירעקטע שייכות צו די יודישע אינטערעסען. ספעציעל צו דער פראגע וועגען „נומערוס קלאוזוס".

עס איז פון אנהויב אן געווען קלאר, אז צו שטעלען די פראגע וועגען „נומערוס קלאוזוס", אלס אַזעלכע, אויף דעם סדר-היום פון דעם קאנגרעס, וועט זיך בשום אופן נישט איינגעבען. דער קאנגרעס מיידט אויס אלע פאליטישע פראגען, וואס קענען אויפרייצען די ליידענשאפטען און אויפרייסען דעם קאנגרעס. די ענגלענדער האבען דעריבער בעשלא-סען צו מאכען דעם אנגריף קעגען אנטיסעמיטיזם אין די אוניווערזיטעטען ביי אן אנדער געלעגענהייט. אלס אביעקט פון זייער אטאקע האבען זיי אויסגעקליבען די רומענישע דעלעגאציע. ווי נאר דער סדר איז דערגאנגען צו די רומענער האט זיך אויפגעהויבען דער פארזיצער פון דער ענגלישער דעלעגאציע און האט געמאכט פאלגענדע ערקלערונג:

— איך לעג פאר, אז די רומענישע דעלעגאציע זאל נישט דערלאזען ווערען צום קאנגרעס צוליב דער אומדערלאזבארער אויפפיהרונג פון די רומעני-שע סטודענטען ביי זיך אין לאנד פון אן אנדער נא-ציאנאליטעט. אונזער אינטערנאציאנאלער סטודענ-טען-קאנגרעס איז דורכגעדרונגען מיט דעם גייסט פון ברודערליכער אחדות פון אלע סטודענטען אין אלע לענדער: פאר שנאה טאר קיין פלאץ נישט זיין אין אונזערע רייהען.

געווירקט האט די דאזיגע מוטיגע און ווירדיגע ערקלערונג, ווי א באמבע. דער פארזיצער, דער אי-טאליענער מאלמיני, ווערט אביסעל צומישט. אויף די בענק פון די רומענישע דעלעגאטען הויבט זיך א טומעל. אויפגערעגט מיט א ציטערנדער שטימע פערלאנגט דאס ווארט זייער פערטרעטער ראמא-נעסקא:

— איך פראטעסטיר — ערקלערט ער שארף, — געגען די פרובען אריינצוברענגען אין דעם קאנג-רעס פראגען, וואס האבען א שייכות צו די אינער-ליכע פראגען פון דער סטודענטענשאפט פון איינ-צעלנע לענדער. מיר האבען אונזער פאליטיק ביי אונז אין לאנד און וועלען קיינעם נישט לאזען זיך מישען אין אונזערע פאליטיק. דאס איז געגען דעם סטאטוט פון דעם אינטערנאציאנאלען סטודענטען-פערבאנד, איך בעט אראפצונעהמען די פראגע פון טאג-ארדנונג.

עס איז נישט אבצולייקענען, אז דער רו-מענישער פערטרעטער האט זיין טאקטיק אויס-געוועהלט גאנץ קלוג און געשיקט. ער האט פער-שטאנען, אז אריינצולאזען זיך אין דעבאטען, פרא-בירען בעווייזען, אז די רומענער זענען גארנישט קיין גזלנים און פאגראמטשיקעס, וועט פאר איהם זיין מעהר ווי געפעהרליך: צו פעסט איז די רו-מענישע רעפוטאציע אין דער הינזיכט. און ער האט זיך פערשאנצט הינטער ריין פארמעלע ארגומענטען. אויסנוצענדיג די מורא פון דער קאנגרעס-מעהר-הייט פאר נאציאנאל-פאליטישע קאנפליקטען האט ראמאנעסקא זיך געשטעלט אויפ׳ן אלטען און בע-קוועמען שטאנדפונקט פון „זיך נישט אריינמישען אין די אינערליכע ענינים פון איינצעלנע לענדער", זיין שפיל איז געווארען נאך לייכטער בעת פאראלעל זענען אויפגעשוואומען אויך ברענענדע פראגען וועגען די סכסוכים צווישען די רומענישע, טשעכאסלא-וואקישע און אונגארישע סטודענטען. די דערשרא-קענע קאנגרעסיסטען האבען שוין דערזעהען פאר זיך דאס געשפענסט פון צעהנדליגער נאציאנאל-פאליטישע סכסוכים און האבען בעשלאסען איבערצוגעבען אלע די דאזיגע פראגען אין די ערשטע קאמיסיע, אונטער דעם פארזיץ פון דעם קאנגרעס-פרעזידענט מאלטיני.

דער ערשטער אנגריף פון די ענגלענדער איז אויף אזא אופן אפגעשלאגען געווארען. דער קאמף האט זיך אבער דערמיט נישט געענדיגט. הייסע דעבאטען האבען זיך אנטוויקעלט אין דער קאמיסיע. די ענגלישע דעלעגאטען האבען קאטעגאריש אפ-געלייקענט די רומענישע ארגומענטאציע.

אבער די רומענער בעקומען אן אונטערשטי-צונג מצד דער פוילישער דעלעגאציע. אויך דער פראנצויזישער דעלעגאט קומט זיי צו הילף און לעגט פאר א קאמפראמיס-פארשלאג: דער קאנ-גרעס זאל זיך בעשעפטיגען מיט פראגען, וועלכע האבען א שייכות צו די אינטערנאציאנאלע אינטע-רעסען פון די אקאדעמיקער, אבער נישט צו די נאציאנאלע אינטערעסען.

און דער פארשלאג קריגט די מעהרהייט שטי-מען אין דער קאמיסיע... די רומענער טריומפירען.

— הייסט דאס, אז דער גאנצער פונקט ווערט ענטגילטיג אראפגענומען פון דער טאג-ארדנונג! רופט אויס ראמאנעסקא.

און ווי עס זעהט אויס, האט ער רעכט. די פראגע איז אהן שום ספק בעגראבען געווארען. זי איז נישט געווען גענוג צוגעגרייט. די רומענער האבען געפינען מעכטיגע פערבינדעטע און זיי האט זיך נאך אמאל איינגעגעבען אויסצומיידען א גרויסע עפענטליכע בלאמאזש אין אן אינטערנאציאנאלען מאסשטאב. דער אינטערנאציאנאלער סטודענטען-קאנגרעס און אין אלע הינזיכטען געווען פאר די יודען א דורכפאל.

(יט״א)

נאם - אדער טרוקען?
דער קאנדידאטן-קאמף ארום פרעזידענטן-שטול אין צפון-אמעריקע.

(א בריף פון ניו-יארק).

זיין אמת׳ע אמעריקאנישע צורה האט נאך דער קאמף נישט ארויסגעוויזען. מען רעדט נאך אין א נאטירליכען מענשליכען לשון, מען ארבייט נאך נישט מיט די מיילווייטע און טורמהויכע בלאפען, מען פערשפרייט נאך נישט ימים פון רכילות און לשון-הרע, מען דערצעהלט זיך נאך נישט קיין וואונדער און ניסים פון דעם רעפובליקאנישען אדער דעמאקראטישען רבין, אלץ געהט רוהיג שטיל, פרא-גראמאטיש און זאכליך.

אבער דער קאמף האט זיך שוין אנגעהויבען, בכל אופן איז שוין פערטיג און פערעפענטליכט די הקדמה, דער אריינפיהר, דאס זענען די פראגראם-רעדעס פון הובער און קולידוש. סמיט וועט אין די נאהענטסטע טעג ארויסטרעטען מיט זיין ארבייטספלאן און זיינע כונות, אזוי וועט ווערען געשאפען די פלאט-פארם, די אונטערלאגע, אויף וועלכער עס וועלען זיך אפשפילען די שפעטערע, שארפערע און וועניגער-קולטורעלע קאנפליקטען און צוזאמענשטויסען. דער פערזענליכער כאראקטער פונ׳ם קאמף וועט בוודאי נישט פעהלען. אין דעם פרט קען מען האבען דעם פולען בטחון אין דער אלטער אמעריקאנישער טראדיציע, אין די געהייליגסטע מנהגים און אין דעם אנגענומענעם נוסח. אין דער וועלט וועט מען אבער מוזען מיט א שארפער אויג. מיט א שארפען שכל זיך פונאנדערקלייבען אין דעם, וואס עס האט א ממשות׳דיגען ווערט פאר דער קומענדיגער סיסטעם, וואס עס וועט זיין א ריכט-ליניע פון דער אמערי-קאנישער נייער פאליטיק און פאר דעם, וואס ווערט געזאגט צוליב טאקטיק, צוליב דעם זייפען-בלאז און צוליב דעם ראקעטען-פייער.

הובער׳ס פראגראם-רעדע ווערט נאטירליך שטארק קריטיקירט און אראפגעריסען אין דער דע-מאקראטישער פרעסע. זי האט נישט קיין פארגעם — זאגט מען — און ברענגט נישט אריין קיין שום חי-דושים, נאר פיהרט ווייטער די ליניע פון דער ביז-אהעריגער רעפובליקאנישער שיטה. קולידוש נופא האט אין א ספעציעלער רעדע ארויסגעזאגט דעם פולען הלל פאר הובער. ער האט איהם בעציכענט אלס דעם גרעסטען און קלוגסטען מלוכה-מאן. קו-לידוש זאגט עדות אויף דער איבערגעגעבענער טיף-הומאנער ארבייט פון הובער.

בעת די גאנצע וועלט איז געלעגען אין א כאאס און א חורבה, בעת אייראפע האט געהונגערט און איז געווען פערפלייצט פון בלוט-טייכען איז הובער דעמאלט געווען דער מלאך-הגואל, ער האט גע-טיילט ברויט, ווייסע חלה, אומעטום, וואו ער איז נאר צוגעקומען. פאר קליינע ארימע פער׳חלש׳טע קינדער האט ער בעזארגט מילך און געשאפען א וועלט-ארגאניזאציע פאר פערזארגונג און איז גע-ווען א גליק פאר דער מענשהייט. הובער, — זאגט קולידוש, — איז א חוץ אלע אנדערע מעלות, א גענייאלער ארגאניזאטאר. ער בעהערשט אלע טיי-לען פון דער וועלט, האט געמאכט די גרעסטע נסי-עות, האט א פרייע בעציהונג צו אלע נאציעס און פעלקער און איז די גרעסטע ערבות פאר דעם, אז אמעריקא וועט אפהיטען איהר טראדיציע, וועט קיינעם נישט בעהערשען, איבער קיינעם נישט גע-וועלטיגען און וועט אומעטום זיין א פאקטאר פון הומאניזם און פון א סדר.

אזוי האט גערעדט קולידוש. ער האט זיך אבער נישט בעגנוגענט נאר מיט א רעקאמענדאציע פאר זיין פריינד הובער. ער האט גלייכצייטיג ארויס-געזאגט זיין מיינונג וועגען דער פאליטיק פון דער קומענדיגער אמעריקאנישער פרעזידענטשאפט. אין די אלע כללים איז ער פול און גאנץ מסכים מיט דעם, וואס מען האט ביז-אהער געהערט פון הובער און מיט דעם, וואס הובער האט ארויסגעזאגט אין זיין לעצטער פראגראם-רעדע. מען וואונדערט זיך, וואס דער רעפובליקאנישער וואהל-קאמף איז לערך וועניג בעהערשט פון די געדאנקען און פון דער שלום-פאליטיק, וועלכער קומט צום אויסדרוק אין דעם „קעלאג-פאקט".

פון דעם אפמאך האט גערעדט קולידוש און אויך הובער. מען האט אבער בעקומען דעם רושם, אז זיי רעדען וועניגער פון דעם ווערט פון דעם תוך און פון דער פעולה פון דעם אפמאך נופא. זייער כוונה איז אדרבא איהם אפצושוואכען, נישט צו דערלאזען קיין מיספערשטענדניש און אויפצוקלערען, אז מיט דעם, וואס די וועלט חתמ׳עט אויפ׳ן חרם-אפמאך, איז נאך נישט פערשוואונדען די נויט-ווענדיגקייט צו פערגרעסערען די אייגענע זיכערקייט און צו שאפען בעשיצונגס-פעסטונגען געגען פרעמ-דע שונאים. דער קאמף געגען מעקסיקא ווערט נישט אנגעריהרט פון דעם אפמאך, אזוי ווי ער איז נישט נוגע די אמעריקאנישע אינטערעסען אין פיליפינען און אין אייניגע דרום-מלוכות.

דאס איז אן אינערליכער אמעריקאנישער ענין. אמעריקא וויל נישט קיין אנעקסיעס, זי וויל נישט קיין פערברייטערונג און פערגרעסערונג פון איהר אייגענעם טעריטאריאלען מלוכה-שטח. אמעריקא וויל נאר, אז אין איהרע שכנות׳דיגע לענדער זאל זיין א סדר, א זיכערקייט פאר׳ן לעבען און פאר דעם אמעריקאנישען האנדעל, דער שטח פון צפון-אמע-ריקא — די פרייע ערד און לעבענס-קוואלען — איז גענוג גרויס, זי ברויך נישט צו געהן אין דער פרעמד און צו קעמפען פאר אן אימפעריאליסטישען תכלית.

דער קעלאג-אפמאך איז, לויט דער מיינונג פון הובער און קולידוש, איינער פון די גרעסטע היס-טארישע שלום-אקטען. אויב ער וואלט עקזיסטירט פריהער, וואלט אפשר נישט נויטיג געווען די וועלט-מלחמה און מען וואלט נישט אריבערגעלעבט די וועלט-קאטאסטראפע. דערווייל אבער, — זאגט הו-בער. — איז דער קעלאג-אפמאך נאר א „לא-תעשה", אן איסור. מען טאר נישט פיהרען קיין קריג. אין חרם איז די מלוכה און די רעגירונג, וועלכע דערקלערט א קריג און זעהט אין איהם א טיטעל פאר א נאציאנאלען קיום. דאס איז וויכטיג, אבער נאר מיט אן איסור איז קיין לאנד נאך נישט געשיצט. מען האט נאך נויטיג מצות עשה, א גזירה, אז יעדער פאלק זאל אויסבויען זיין ים-פלאט, זיינע קריגס-מכשירים און זיינע פעסטונגען. די פעל-

(ווייטער זעה 6-טע זייט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

10 שבת / כה אלול תרפ"ח

סעפטעמבער

זון-אויפגאנג 5.03
זון-אונטערגאנג 6.07

בעסטיאלישער אנפאל אויף א פאליציאנט

דריי אויסוואורפען האבען זיך ארויפגעוואָרפען אויף א פאליציאנט. ווען ער וויל ראטעווען א בעפאלענעם, און שטעכען איהם אוים די אויגען. — צוויי האט מען געכאפט, איינער, א בעפרייטער מערדער, איז אנטלאפען.

(2) אין דער נאכט פון שבת אויף זונטאג איז צום פאליציאנט פון 13. קאמיסאריאט, דעם 53-יעהריגען אלעקסאנדער בעשטשינסקי, אויף מישליוווסקא גאס 29, געקומען צו לויפען א מיידעלע און דערצעהלט, אז נישט ווייט פון דעמזעלבען הויז זענען עטליכע באנדיטען אנגעפאלען אויף איהר פעטער יוליאן הערטעל. דער פאליציאנט איז תיכף ארויס אויף דער גאס און געטראפען, ווי דריי פערשוין פייניגען הערטעל'ן. דערזעהענדיג דעם פאליציאנט, האבען זיך די פערשוינען אויף איהם געוואָרפען און איידער ער האט בעוויזען זיך א קצ-ענצושמעלען, האט איהם איינער פון די אנגעפאלענע ראלאנגט מיט א מעסער און לתקען אויג ארויין, פון וואס דיער בעפאלענער איז אויס'ן אויג בלינד געווארען. די אויסוואורפען האבען געוואלט אויסשטעכען דעם פאליציאנט אויך דאס צווייטע אויג, נאר עס זענען אנגעלאפען פערבייגעהער און פאליציאנטען, און די אויסוואורפען האבען זיך גע־לאזט אנטלאפען, צוויי פון זיי איז געלונגען צו פער־האלטען, צום פערוואונדעטען פאליציאנט איז א־רויסגערופען געווארען פאגאטאוואר פון קראנקען־קאסע, וועלכע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

צום ארט פון אנפאל איז תיכף ארויסגעפאה־רען פאליציי מיט אבערקאמיסאר ווייער בראש. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די פערהאלטענע זענען: דער 20-יעהריגער יאן וויטשארעק און זיין שוואגער, דער 20-יעהריגער יוזעף קאמינסקי ביידע פון מישליוויטקא גאס 29. דער דריטער אנטלאפענער איז דער 35-יעהריגער אראם וויטש־ארעק, א ברודער פון יאן'ען. ער האט עס גע־שטאכען דעם פאליציאנט און וועלכער שטעכען הערטעל'ן, האט פערוואונדעט זיין ברודער יאן'ען. אראם וויטשארעק איז ערשט די טעג צוליב דער אמנעסטיע בעפרייט געווארען פון טורמע, וואו ער איז אפגעזעסען א 7-יעהריגע שטראף פאר בעגעהען א מארד. נאכ'ן אנטלאפענעם האט מען נאכגעשיקט שטעק-בריף.

נעכטיגע אימפאזאנטע מאניפעסטאציע
לכבוד די געפאלענע פרייהייטס-קעמפער.

נעכטען זענען פארגעקומען די וויטערע פייער־ליכקייטען פון איבערפיהרען פון אלעקסאנדער קיין לאדז די געפאלענע פרייהייטס-קעמפער פון יאהר 1906.

באלד אין דער פריה זענען דעלעגאציעס פון די פעראיינען און די פארטייען מיט זייערע פעה־נער ארויסגעפאהרען קיין אלעקסאנדער, דארט האט זיך פארמירט א צוג מיט פעהנער און קרענץ צום יודישען בית עולם, וואו עס געפינט זיך דאס קבר פון דעם יודישען אומגעקומענעם רעוואלוציאנער הימאן, אויפ'ן קבר זענען אוועקגעלעגט געווארען קרענץ פון אלע ארבייטער ארגאניזאציעס, דערונ־טער פון „בונד" און פועלי ציון. רעדעס האבען געהאלטען אין נאמען פון פעראיין פון „געוועזענע פאליטישע ארעסטירטע ה' זוראבלעווסקי, דער אלק־סאנדערער בירגערמייסטער אנדושעיאק רעפ. צער בע און פון די יודישע ארבייטער ראטס. מילמאן, ציטרינאווסקי און לעווין.

שפעטער האט זיך פארמירט א צוג מיט די ארונות פון די אויסגעגראבענע פלאָרטשאק און פאבישיאק. דער צוג איז געגאנגען דורך קאנסטאנ־טין קיין לאדז. אין קאנסטאנטין האט אויף דער מאניפעסטאציע געווארט א דעלעגאציע מיט'ן ביר־גערמייסטער בראש. וועלכע האט אפגעגעבען כבוד די געפאלענע.

אין לאדז זענען זיך דערוויל אויף שייבלערס מארק צונויפגעקומען דעלעגאציעס פון די פראפ. פעראיינען פון די ארבייטער פארטייען און טוי־זענטער ארבייטער. די גרויסע מאסע איז אוועק דורך גלובנע אויף פיעטריקאווער און אנדושעיא ביז צום ברודער-קבר ביים קאנסטאנטינער וואלד. עס זענען געטראגען געווארען 52 קרענץ און 48 פעהנער. די יודישע ארבייטער זענען געגאנגען אונ־טער די פעהנער פון „בונד" און לינקע און רעכטע „פועלי ציון". ביידע זייטען טראטואר זענען פול געווען מיט טויזענטער נייגעריגע, וועלכע האבען שטילשווייגענד זיך צוגעקוקט צו דער טרויער-מאני־פעסטאציע, ווען די דעמאנסטראציע איז אנגעקומען צום ברודער-קבר, איז איהר אקעגען געקומען דער צוג מיט די ארונות פון קאנסטאנטין.

ארום דעם ברודער-קבר האבען זיך אויסגע־שטעלט די דעלעגאציעס מיט די קרענץ און צעהנד־ליגער פאהנען. בעת'ן אראפלאזען די טרומנעס האַ־בען פון טריבונעס גערעדט: דער שטאט-פרעזי־דענט זשעמיענצקי, רעפ. צערבע, מילמאן, האלער־דערסקי, ציטרינאווסקי, סטאלארסקי און פאר־שטעהער פון די פראפ. פעראיינען.

אין אווענד איז פארגעקומען אין זאל פון די פייערלעשער א פייערליכע אקאדעמיע. דער זאל איז געווען דעקארירט מיט פאהנען פון די ארבייטער־פארטייען.

מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען: לאזוצק פורטאל, ארצישעווסקי, רעפ. צערבע און ראטם. ליכטענשטיין, וועלכער האט גערעדט אויף יודיש און פויליש.

א טראגעדיע פון א לאדזער יוד אין אמעריקע.
משוגע'נערהייט שיקט מען איהם ארויס פון אמעריקע און פון כענטשין ווערט ער פערשוואונדען

(—) א הארצרייסענדע טראגעדיע האט זיך אפגעשפילט מיט א לאדזער יונגערמאן, וועלכער האט געוואנדערט פון לאדז קיין אמעריקע, פון דארט צוריק און איצט איז ער איננאנצען נעלם גע־ווארען און מ'ווייסט נישט וואו ער איז אהינגעקומען.

די טראגעדיע שטעלט זיך אזוי פאר: מיט 7 יאהר צוריק האט אויף בושעושינער גאס 23 גע־וואוינט דער שניידער יוסף גנאט, ער האט געהאט א פרוי מיט 2 קינדער, געפיהרט א שעהנע ווערק־שטעל און זיך מפרנס געווען, איז אבער געקומען די רעוואלוציע-צייט און גנאט'ן האט אנגעהויבען צו געהן שלעכט. גנאט האט זיך דעריבער געווענ־דעט צו זיינע קרובים קיין אמעריקא, אז זיי זאלען איהם אהין אריבערנעהמען, גנאט'ס קרובים אין אמעריקא, פערמעגליכע מענשען האבען איהם גע־שיקט ארויספאדערונגען, שיפס-קארטען פאר איהם, פאר זיין פרוי און קינדער, איז טאקע דער שניידער גנאט מיט זיין פאמיליע אוועק קיין אמעריקא און זיך בעזעצט אין וואשינגטאן.

זיינע קרובים האבען איהם געהאלפען זיך איינארדנען, געעפענט פאר איהם א „שאפ" און יוסף גנאט האט געמאכט א לעבען, איז אבער גע־ווען בעשערט אן אומגליק און גנאט איז געווארען גערווען-קראנק. מ'האט איהם געהיילט, איהם איז אבער געווארען אלץ ערגער, ביז ער איז אינגאנצען משוגע געווארען. דעמאלס האבען זיך ערשט אנגע־הויבען די אמת'ע צרות, גנאט'ס קרובים האבען איהם געוואלט אריינגעבען אין אן אנשטאלט, ארער שפיטאל, כדי איהם צו היילען, וועגען דעם האט זיך אבער דערוואוסט די אמעריקאנער מאכט און מ'האט אנגעהויבען אינטערפעלירען דאס געזעץ, ווי בעי־קאנט איז, אין אמעריקא פערהאן א געזעץ, אז א נישט נאטוראליזירטער אין אמעריקא, ווען ער ווערט משוגע, ווערט ער ארויסגעשיקט פון לאנד, די אמע־ריקאנער מאכט האט טאקע פערהאלטען גנאט'ן און עס איז פערמשפט געווארען ארויסגעשיקט צו ווערען פון אמעריקא.

ס'האט זיך אנגעהויבען אינטערווענצען פון אר־טאקאטער כלל-טוער, „היאס" „פוילישע לאנדם־מאנשאפט א. אז. וו. ס'האט אבער גארנישט גע־האלפען, דאס אמעריקאנער געזעץ איז געווען שטאר־קער פון יעדער לאגיק און דער אומגליקליכער, משוגענער יוסף גנאט איז אונטער א וואך, מיט א שיף, אפגעשיקט געווארען קיין איראפא, די א־מעריקאנער וואך האט איהם צוגעשטעלט אין שטע־טעל כענטשין, פון וואנען גנאט האט גענומען א פאס.

אין כענטשין האט די אמעריקאנער מאכט דעם משוגענעם גנאט צוגעשטעלט דעם כענטשינער מאגיסטראט. דארט האט מען זיך אבער מיט דעם משוגענעם קיין עצה נישט געקענט געבען, וויל גנאט האט צוליב זיין משוגעת נישט געקענט דערצעהלען ווער ער איז, וואו ער האט משפחה אדער וואו ער האט פריהער געוואוינט. אנשטאט איהם צו געבען אין א משוגעים-שפיטאל, האט דער כענטשינער מאגיסטראט בעסער געפונען פאר נויטיג דעם משוגענעם אריינצוזעצען אין ארעסט. מיט 2 וואכען צוריק איז אבער דער משוגענער גנאט אנטלאפען פון כענטשינער ארעסט און ער־היום ווייסט מען נישט וואו ער איז אהינגעקומען, דער כענטשינער מאגיסטראט האט זיך גארנישט געבאכט דערויס און האט דעם גאנצען ענין פער־שוויגען.

ערשט ווען ס'זענען אנגעקומען בריף פון גנאט'ס פרוי אין וואשינגטאן צו איהרע קרובים קיין לאדז, אז זיי זאלען זיך פערנעהמען מיט איהר אומגליקליכען מאן, וועלכער איז ארויסגעשיקט גע־ווארען פון אמעריקא די לאדזער קרובים האבען זיך געווענדעט קיין כענטשין און פון דארט איז ערשט אנגעקומען די ידיעה, אז גנאט איז אנטלאפען און מ'ווייסט נישט וואו ער איז.

אלע בעמיהונגען אויפצווכען דעם אומגליקלי־כען זינגלאען יוסף גנאט האבען זיך ביז איצט נישט איינגעגעבען.

דעם 20-טען זיצונג פון שטאט-ראט
אקטועלע פראגען פון דער נאהענטסטער ארבייט.

(ט) אין צוזאמענהאנג מיט דער פערענדיגונג פון די שטאט-ראט-פעריען זענען פארגעקומען בעד־ראטונגען צווישען פרעזעס פון שטאט-ראט און די פארשטעהער פון די פראקציעס וועגען דער פאר־שטעהענדער ארבייט. ס'איז בעשלאסען געווארען שוין צונויפצורופען די אלגעמיינע קאמיסיע אין די בורזשעט- און פינאנץ-קאמיסיע, און אויפ'ן 20-טען ד. ח. — דעם פלענום פון שטאט-ראט.

צווישען די פראגען, וואס זענען איצט אקטועל, געפינען זיך פאלגענדע: קאנווערסיע פון די שטאַ־טישע הלוואות, וואס זענען געמאכט געווארען אין דער צייט פון דער אינפלאציע, ענדליך פון סטאטוט פון עלעקטראווניע און נייער אנטיילונג פון די עלעקטראווניע-אקציעס. אויפ'ן קולטור- און ביל־דונגס-געביט וועט שטעהן די פראגע וועגען סטאַ־טוט פון די שטעטישע סטיפענדיעס, וואס דארפען פערטיילט ווערען צווישען אקאדעמיקער אהן אונ־טערשיד פון נאציאנאליטעט. ווייטער וועט שטעהן אויף דער טאג-ארדנונג די פראגע וועגען מעמאריאל מכוח דעם צעכען-געזעץ, געגען וועלכען, ווי בעי־קאנט, דער לאדזער שטאט-ראט האט פראטעסטירט.

הלואה פאר דער קראנקען-קאסע.

(—) פרייטאג אין אוונט איז אין זאל פון שטאט-ראט פארגעקומען א זיצונג פון ראט פון דער קראנקען-קאסע, נאכדעם ווי ס'איז בעשטע־טיגט געווארען דער פראטאקאל פון דער פאריגער זיצונג האט דער פארזיצער פון דער פערוואלטונג קאלושינסקי ארומגערעדט די פראגע וועגען דער 2 מיליאניגער הלואה, וועלכע די קר. קאסע בע־קומט אין דער לעמבערגער פערזיכערונגס-געזעל־שאפט. די הלואה וועט דערהאלטען ווערען טייל־ווייז און וועט פערצינזט ווערען פון דעם טערמין ווען זי וועט גענומען ווערען.

די קר. קאסע האט ברעה אין פערלויף פון די נאהנטסטע 3 יאהר אויסצוענדיגען די לעטשניצעס אויף זימנא און לאגעווניצקא, דעם אינסטיטוט פון פיזיקאלישער היילונג אויף של. קאסטשושקי און א צ ווייטען סאנאטאריום-פאווילאן אין טושינעק. ס'ועלען נאך נויטיג אויף צו פערענדיגען די לעטש־ניצע אויף זשימנע — 2,300.000 זל.; אויף לא־געווניצקא 2,100,000 זל.; פיזיקאלישען אינסטי־טוט — 600,000 זל. אין פאווילאן אין טושינעק — 1 מיליאן זל. צו די איינקונפטען פון 1928, 29 און 30 י. וועט די קר. קאסע האבען 4,500,000 זל. בעקומענדיג די הלואה וועט זי קענען א האל־בען מיליאן זל. צו פערווענדען אויף אויסצובויי־טערען דעם לאקאל פון דער צענטראלע אויף וואולטשאנסקא. צום סוף האט פרעזעס קאלושינ־סקי צוגעגעבען, אז די בוי אינוועסטיציעס וועלען געמאכט ווערען נישט דורך אפשפארונגען אויף די הייל-מיטלען און שטיצע פאר קראנקע, נאר פון אייגענע קאפיטאלען און הלוואות.

דער ראט פון דער קראנקען-קאסע האט אויס־הערענדיג דעם רעפעראט איינשטימיג אהן ובוחים בעשטעטיגט די הלואה פון 2 מיליאן זלאטעס.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1910.

היינט דארפען זיך צושטעלען אין דער מיליטעריש-פאליצייאישער ביורא אויף פיעטריקא־ווער 212 אלע מאנסלייט, וועלכע זענען געבוירען אין 1910, און וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, וועלכע הייבען זיך אן מיט די בוכשטאבען:

E. F. G.

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8-טען פא־ליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, וועל־כע הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען:

N. O. P. R. S. Sz.

די ארבייטסלאזיגקייט.

(—) אויפ'ן שטח פון מלוכה'שען - ארבייטס־פערמיטלונגס-ביורא אין לאדז, וועלכער נעהמט אויך ארום די פאוויאטען, לאדזער, לאסקער, שע־ראדזער, לענטשיצער, און בזשעזשינער, איז דעם 8-טען ה. ח. געווען רעגיסטרירט 13.628 ארבייטס־לאזע. דערפון אין לאדז אליין 8731. אין פאביא־ניץ — 1.549, אין זגערזש — 1192, אין זדונסקא־וואלא — 565, אין סאמאשאוו — 1.474, אין קאנ־סטאנטין — 139, אין אלעקסאנדער — 112 און אין רודא-פאביאניץ — 71.

פון אונטערשטיצונגען האבען גענאסען אין משך פון דער פערגאנגענער וואך 5008 ארבייטס־לאזע, דערפון 4.634 פון ארבייטסלאזען פאנד און 374 דרינגענדע הילף פון דער מלוכה.

אין לאדז אליין האבען בעקומען אונטערשטי־צונגען 3.759 ארבייטסלאזע.

גייסטיגע ארבייטסלאזע האבען בעקומען אונ־טערשטיצונגען 685 מאן.

אין משך פון דער פערגאנגענער וואך האבען אין לאדז פערלוירען די ארבייט 399 מאן, ארבייט האבען בעקומען 727 מאן. ארויסגעשיקט זענען געווארען אויף ארבייט — 246.

אין דעם ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט זענען פערהאן 24 פערשידענע פרייע ארבייטס-פלעצער.

פון דער ציונ. ארגאניזאציע.

אויף דער לעצטער זיצונג פון קולטור- און פראפאגאנדא-רעסארט ביי דער ציוניסטישער אר־גאניזאציע זענען בעטראכט געווארען די פראגען אין צוזאמענהאנג מיט דער רעארגאניזירונג און פערפולקאמונג פון דער העברעאישער ביבליאטעק „עבריה" און עס איז אסיגנירט געווארען א גרע־סערע סומע געלד אויף איינצוקויפען נייע ביכער פאר דער ביבליאטעק. די ביבליאטעק וועט גע־פיהרט ווערען אונטער דער לייטונג פון ה' ד"ר פרענקעל און לימאן.

גלייכצייטיג איז בעשלאסען געווארען ווידער צו עפענען די אווענד-קורסען פאר דער העברע־אישער שפראך און ליטעראטור ביי דער ציוניסטי־שער ארגאניזאציע. עס וועלען אויך געעפענט ווערען העברעאישע אווענד-קורסען ביי „בני-ציון" אין ראיאן פון נייערס-מארק.

עס איז אויך בעשלאסען געווארען צוצוטרע־טען באלד צו ארגאניזירען אויפסניי די פאלקס־אוניווערזיטעט. די ערשטע בעראטונג פון די לעק־טארען קומט פאר היינט 5 א זייגער נ. מ. אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. די פאלקס אוניווערזיטעט וועט אנגעפיהרט ווערען דורך א ספעציעלער קאמיסיע מיט מאג. ז. שטרויך בראש.

Dr. med. **H. Lubicz**

צעגעלניאנא 43, טעל. 34-41

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער־שוואכע קראנקהייטען. מיט היילונגס-קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

דער ראדאָשיצער רבי אין לאָדז.

(—) נעכטען האלב 2 בייטאָג איז קיין לאָדז געקומען אין דער בעגלייטונג פון פיל חסידים דער ראדאָשיצער רבי ר' ישראל יוסף. אויפ'ן וואָקזאל האָט אויפ'ן רבי'ן געוואַרט אַ גרויסער עולם חסידים. דער רבי איז תיכף אָפּגעפאָהרען אויפ'ן בית-עולם צום אוהל פון זיין פאָטער, דעם פערשטאָרבענעם אַלטען ראדאָשיצער רבי'ן. אויפ'ן בית-עולם האָט זיך געהאַט פערזאַמעלט זעהר א גרויסער עולם פון אויזענדער מענשען, אזוי, אַז פּאָליציי האָט געוואַלט אָפּהיטען די אָרדנונג. פון בית עולם איז דער רבי געפאָהר'ען אין אַלט-שטעטישען בית-המדרש, וואו עס איז געמאַכט געוואָרען אַ הספד. פון דאַ ען איז דער רבי אַוועק אויף זיין סטאַנציע, פלאַץ וואָלנאָשטשי 10, ביי ה' מיאָראָווניק. דער רבי וועט אויך היינט און מאָרגען זיין אויפ'ן בית-עולם.

עטליכע און דרייסיג פּראָטאָקאָלען

נעגען אייגענטימער פון פריזיער-אַנשטאַלטען.

(—) אין משך פון נעכטיגען טאָג איז אַ קאָמיסיע פון פריזירער-אַרבייטער-פעראיין אַרומגעגאַנגען איבער דער שטאָדט און נאָכקאָנטראָלירט, וועלכע פריזיער-אַנשטאַלטען זענען טעטיג. אין אַזעלכע פאַלען האָט די קאָמיסיע גערופען פּאָליציי און עס זענען צונויפגעשטעלט געוואָרען פּראָטאָקאָלען פאַר צובר זיין אוים'ן זונטאָג-רוה. פּראָטאָקאָלען זענען געמאַכט געוואָרען גענען די אייגענטימער פון עטליכע און דרייסיג פריזיער-אַנשטאַלטען. אויף אייניגע ערטער איז געקומען צו צוזאַמענשטויסען און אפילו גאַשלעגען צווישען די אַרבייטער און פריזיער-מייסטערס.

דער ליקווידאציע-חודש פון דער שקל-אַקציע.

מיטוואָך אין אָוענד איז אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון אַקטיווע מיטגלידער פון די ציוניסטישע גרופּירונגען און יוגענד-אָרגאַניזאַציעס. די אָרגאַניזאַציעס האָבען זיך פערעגיסטרירט אויף צו בעטייליגען זיך אין דער ליקווידאַציע-אַקציע פון די היי-יאָהריגע שקלים.

פון דעם יודישען פאָלקס-אוני-ווערזיטעט אין לאָדז שענקע-וויטשא 5-3.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז דער יודישער פאָלקס אוניווערסיטעט, וועלכע עגזיסטירט שוין אין אונזער שטאָדט 4 יאָהר, און האָט זיך ערוואָרבען אַ גרויסע סימפּאַטיע צווישען די ברייטע יודישע פאָלקס-מאַסען, צוגעטרעטען צו מאַכען אַלע הכנות צו דער ערעפנונג פון יודישען פאָלקס-אוניווערזיטעט אוים'ן נאָהענטסטען ווינטער-סעזאָן. אויסער די אַלגעמיינע רעפעראַטען, וועלכע וועלען פאָרקומען אין פערשידענע טיילען פון שטאָט וועלען אויך פאָרקומען אַ רייהע ציקלען-פאָרלעזונגען. ווי בעקאַנט בעטייליגען זיך אין די פאָלקס-אוניווערזיטעט פאָלגענדע פּרעלעגענטען: ד"ר ה. אַרימיאַן, ד"ר י. בערגער, ד"ר ח. בערלאַס, ד"ר ל. בראדער, דיר. מ. בראַנשטעטער, פּראָפ. י. בראַוערמאַן, אינזש. א. זאָנענבערג, דיר. ח. חווען, ד"ר א. טאַרטאַקאָווער, פּראָפ. צ. טויבער, ד"ר א. טייטעלבוים, פּראָפ. י. כהנא, מאַג. פ. לוביאַניקער, אינזש. פ. לינדער, ד"ר א. לעווין, אַדוו. א. לעווינזאָהן, רעד. א. בייגאָלדבערג, ד"ר ז. עלענבערג, ד"ר ג. עק, ד"ר וו. פאַלעק, דיר. א. פערעלמאַן, ד"ר א. פרידמאַן, ד"ר מ. פריילין, ד"ר י. פרענקעל, ד"ר א. ראָזענבוים, פּראָפ. י. ראָזענצווייג, דיר. ש. ריגער, ד"ר י. שאַלמאַן, ד"ר ש. י. שווייג.

אַ גענויער פּלאַן וועט די טעג פערעפענטליכט ווערען דורך די פּרעסע.

וואַהל-מיטינג פון „פועלי אמוני ישראל“

נעכטען אין אָוענד איז אונטערן פאָרזיץ פון ה' ל. שטשעקאַץ, פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון פא"י (ווסכאָדניאַ 66) אַ וואַהל-מיטינג וועגען דער קראַנקען-קאַסע פון פעראייניגטען רעליגיעזען אַרבייטער וואַהל-קאָמיטעט.

מיט רעדעס וועגען די פּאָסטולאַטען פון דער רעליגיעזער יודישער אַרבייטערשאַפט, זענען אַרויסגעטרעטען די ה"ה: ל. שטעשקאַץ, מ. זילבערבערג און פרנס י. צעדערבוים.

די פערזאַמעלטע האָבען אויפגעפאָדערט אַלע רעליגיעזע אַרבייטער און האַנדעלס אַנגעשטעלטע צו וועהלען רעליגיעזע אַרבייטער-פאָרשטעהער אין ק. ק.

24 פּראָצענט הוספה

בעשליסט צו פאָדערן דער קריסטליכער טעקסטיל-פעראייז.

(2) געהערנעכטען איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די הויפּט-פערוואַלטונגען פון די קריסטליכע אַרבייטער-פעראיינען, אויף וועלכער עס איז נאָך אַ לענגערער הערע פון פרועס ראַטס. פּאָרלאַק בעשלאָסען געוואָרען צו קינדיגען דעם אָפּמאַך מיט די אינדוסטריעלער און אַרויסשטעלען אַ הוספה-פאָדערונג פון 20 פּראָצענט.

דער בעשלוס איז מאָטיווירט געוואָרען דערמיט, וואָס זייט'ן יאָהר 1924 האָט זיך די אַרבייטער-לאַגע געענדערט לרעה אויף 68 פּראָצענט, בעת די אַרבייטער האָבען אין משך פון דער גאַנצער צייט בעקומען הוספות נאָר אין דער הויך פון 31 פּראָצענט.

אויף דערזעלבער זיצונג איז אויך שטאַרק געטאַדעלט געוואָרען דער קלאַסען-פערבאַנד, וועלכער איז מיט דער הוספה-פאָדערונג אַרויסגעטרעטען אויף אייגענער האַנד.

דער קריסטליכער אַרבייטער-פעראיין האַלט, אַז די הוספה-פאָדערונג האָט געדאַרפט ווערען אַרויסגעשטעלט אין דער הויך פון'ם אונטערשיד פון 31—68, ד"ה 37 פּראָצענט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן ראַזיגען בעשלוס האָט דער קריסטליכער אַרבייטער-פעראיין אַרויסגעשיקט דעם לאַנד-פערבאַנד פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע אַ ניט-אַנטשפּרעכענדען בריף.

אַרום קאָנפליקט וועגן אַ רעגולאַמין אין די פאַבריקען.

(—) אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע קאָנפליקטען, וועלכע זענען אויסגעבראָכען צווישען די אַרבייטער צוליב די אַרבייטס-רעגולאַמינס און שטראָף-צעטלען, האָט דער פאָרזיצער פון דער הויפּט-פערוואַלטונג פון קלאַסען-פעראיין, דעפּ. שטשערקאָווסקי אָבגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט די אַרבייטס-אינספּעקטאָרען וואָיטקעוויטש און ווישיקאָווסקי.

דעפּ. שטשערקאָווסקי האָט אָנגעוויזען, אַז דער רעגולאַמין און שטראָף-צעטעל איז אויסגעאַרבייט געוואָרען דורך די אינדוסטריעלער איינזייטיג און אָהן אַ פערשטענדיגונג מיט די אַרבייטער-פאָרשטעהער.

די אַרבייטער, זאָגט ווייטער דעפּ. שטשערקאָווסקי זענען גרייט צו קעמפען מיט אַלע מיטלען געגען דעם רעגולאַמין און שטראָף-צעטעל, און ער בעט דעריבער, אַז דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר זאָל דעם רעגולאַמין און שטראָף-צעטעל נישט אונטערשרייבען.

דערויף האָבען די אַרבייטס-אינספּעקטאָרען ערקלערט, אַז אַלע פּונקטען פון דעם שטראָף-צעטעל זענען דורך די אינדוסטריעלער אויסגעאַרבייט געוואָרען, אין הסכם מיט די פאָרשריפטען וועגען אַרבייט און אינדוסטריע, דעריבער קען ער נישט, נישט אַקצעפּטירען דעם שטראָף-צעטעל.

ווייטער האָט דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר ערקלערט, אַז אין אַרבייטס-מיניסטעריום איז אפילו געווען אַ פּראָיעקט, אַז די שטראָף-צעטעל אין די פאַבריקען זאָלען בכלל נישט זיין, דאָך איז דער פּראָיעקט נישט אַדורכגעגאַנגען, ווייל דאָס רוב אַרבייטס-אינספּעקטאָרען איז געווען אין דער מיינונג, אַז אויב עס וועלען נישט זיין קיין שטראָף-צעטלען, וועט אין דער אַרבייט הערשען אַ כאָאָס.

—:O:—

האַנדעלס-לאַגע אין לאָדז.

שוין דריי וואָכען, ווי ס'האָט זיך אָנגעהויבען אַ לעבהאַפטע בעווענונג מיט

וואָל-סחורות.

ממש אַ פּאַניק האָט געהערשט אויף קאָלירטע ריפּסען, וועלכע מ'האָט נישט אַלע מאָל געקריגען. אין די לעצטע טעג איז שוין די פאָדערונג געוואָרען שוואַכער ווייל די יום-טובים קומען שוין אָן און די ווירישע סוחרים וואַרטען אָפּ מיט גרעסערע בעשטעלונגען אויף ביז נאָך יו"ט.

דער ווינטער-סעזאָן האָט זיך אין דער וואָל-בראַנזשע פערענדיגט גאַנץ גוט. הגם ס'זענען געווען פּראָטעסטען זענען זיי אָבער אויסגעקויפט געוואָרען און קיין גרויסע פּליטות זענען נישט נאָטירט געוואָרען קיין סחורות אויף די לאַגערען איז ביי די לאַגעריסטען נישט געבליבען די קרעדיט-בעדינגונגען זענען נישט געענדערט געוואָרען: מ'נעהמט ווייטער רעקוגג ביז 8 חדשים, 3 חדשים'דיגע וועקסלען ווערען בערעכנט פאַר „כמו-קאַסע“. די פּרייזען גילטען די זעלבע וואָס פאַר-אַ-יאָהרען. הגם קאַמגאַרן איז געשטיגען מיט 5 פּראָצענט בלויז פאַר די ריפּסען, ווייל זיי האָבען אויסגעפעהלט האָט מען גענומען מיט 5 פּראָצענט טייערער.

די גוטע צאָהלונגס-לייסטונגען פון די פּראָווינץ סוחרים גיבען אַ האָפנונג אַז דער איצטיגער סעזאָן וועט זיך איינשטעלען אַ גאַנץ לעבעדיגער. קלאָר וועט עס ווערען ערשט נאָך די יו"ט. מיט די

סאָוויעטישע קניות

איז נאָך ביז איצט גאָרנישט געוואָרען. דער לייטער פון דער סאָוויעטישער האַנדעלס מיסיע, וועלכער האָט געפיהרט די אונטערהאַנדלונגען אין לאָדז, איז אַוועקגעפאָהרען קיין רוסלאַנד און נאָך נישט צוריקגעקומען מיט נייע אינסטרוקציעס. דערווייל האָט די האַנדעלס-מיסיע אינצווישען שוין געמאַכט אייניגע מאַנופאַקטור קניות אין טשעכאָסלאָוואַקיען. אַזוי ווי קיין 2-יאָהריגען קרעדיט קען פּוילען נישט ערטיילען איז די גאַנצע פראַגע וועגען די סאָוויעטישע מאַנופאַקטור קניות גאַנץ פּראָבלעמאַטיש.

פאַר די היגע פּראָדוצענטען פון אויבער-וועש איז לעצטענס געוואָרען שטאַרק בעשווערט די אויסלענדישע קאָנקורענץ, וועלכע שטופּט אַרויס די היגע פּראָדוקציע בפרט אין גאַליציען, וועלכע אימפּאָרטירט די סחורות פון טשעכאָסלאָוואַקיען און פון ווין. די אויסלענדישע פּראָדוצענטען ערטיילען אַ קרעדיט ביז 10 חדשים.

פערזאַמלונג פון בעקעריי-בעזיצער וועגן שטייערן

אין יודישען בעקער-מייסטער-פעראיין איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די מיטגלידער, וועגען שטייער-ענינים.

פון די בעריכטען איז צו זעהן, אַז דער פעראיין האָט אונטערגענומען אַן אַקציע פון פעראיינהייטליכען די בעשטייערונג פון די בעקעריי-אונטערנעמער דורך אויספועל'ן ביי דער שטייער-מאַכט אַ „ריטשאַלט“-שטייער.

די פערוואַלטונג האָט געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט דער פינאַנץ-קאַמער, וועלכע האָט מסכים געווען אויף אַ ריטשאַלט-שטייער באופן, אַז די בעקער-אונטערנעהמונגען זאָלען פערטיילט ווערען אין דריי קאַטעגאָריעס און זאָלען בעשטייערט ווערען אויף אַזאַ אופן: ערשטע קאַטעגאָריע (מיט 1 אויווען) זאָל בעשטייערט ווערען אויף אַן אומזאַץ פון 70 טויזענט זל.; צווייטע קאַטעגאָריע (מיט 1 אויווען נאָר באַקט ווייניגער) פון 57 טויזענד זל.; דריטע קאַטעגאָריע אויף 1 אויווען און באַקט נאָך ווינציגער) זאָל בעשטייערט ווערען אויף אַן אומזאַץ פון 37 טויזענד זל.

די בעקעריי-אונטערנעהמער, וואָס אַרבייטען אויף 2 באַק-אויווענס זאָלען פערטיילט ווערען אין 2 קאַטעגאָריעס: די ערשטע קאַטעגאָריע, וואָס באַקט אויס אַ סך געבעקס זאָל בעשטייערט ווערען פון אַן אומזאַץ פון 110,000 זל. די 2-טע קאַטעגאָריע, וואָס באַקט ווינציגער — פון 80 טויזענד זל.

עס שטעלט זיך אָבער אַרויס, אַז די דורכ'ן פינאַנץ-קאַמער פאָרגעלעגטע בעדינגונגען זענען ווייט נישט גינסטיג, דעריבער איז די פערוואַלטונג בעפולמעכטיגט געוואָרען צו פיהרען די אונטערהאַנדלונגען אין דער ריכטונג פון פערקלענערען די פאָרגעלעגטע נאָרמעס.

אַ חוץ דעם איז אויף דער פערזאַמלונג בעריהרט געוואָרען די פראַגע וועגען די צענזיקעס פון ברויט, דער מאַגיסטראַט שיקאַנירט די בעקערס — האָט זיך געהערט אַ טענה. דערביי ריכט זיך דער מאַגיסטראַט לויט די קאָאָפּעראַטיווען, וועלכע זענען פּריוויליגירט בנוגע שטייערן. בעת די פּריוואַטע בעקעריי בעזיצער צאָהלען 2 און אַ האַלבען פּראָצענט פון אומזאַץ, גיט דער קאָאָפּעראַטיוו נאָר אַ האַלבען פּראָצענט.

אַ דעלעגאַציע וועט זיך דעריבער ווענדען צום מאַגיסטראַט וועגען רעגולירען דעם ענין. אַ דעלעגאַציע וועט אויך בעזוכען דעם וואָיעוואָדע.

איז די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

מ. ליפּעק (פּיעטרקאָווער 193), ע. מילער (פּיעטרקאָווער 46), וו. גראָשקאָווסקי (קאָנסטאַנטינער 15), א. פערעלמאַן (ציגעל-גאַס 64), ה. ניעוויאַראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37), יאַנקע לעוויטש (אַלטער מאַרק 9).

פון קינאָ-טעאַטער „ספּלענדיד“.

פון פרייטאָג אָן ווערט אין קינאָ-טעאַטער „ספּלענדיד“ דעמאָנסטרירט אַ גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער פּראָגראַם 1) „דאַנטאָן און ראָבעספּיער“. דאָס בילד פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע אין צען אַקטען מיט די אומפערגלייכליכע שוישפּילער עמיל יאַנינגס און ווערנער קרויס אין די הויפּט-ראָלען און 2) די עראָטישע זיטען דראַמע אין צעהן אַקטען א. נ. „צו וואָס אַ פרוי שטרעבט אין לעבען“ מיט דער בעקאַנטער רוסישער שוישפּילערין משערנאָווא אין דער שפּיץ.

די מוזיקאַלישע בעגלייטונג פון בילד געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון בעקאַנטען מוזיקער טשורנאָווסקי.

פון דער באָראָכאָוו-אָוונד-שול.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָראָרדנונג וועגען די דערגענצונג-אָוונד-שולען אויף היינטיגען שול-יאָהר האָבען זיך שוין אָנגעהויבען די פאָרבערייטונגען צום נייעם שול-יאָהר אין דער באָראָכאָוו אָוונד-שול (ציגעל גאַס 26) אין דער שול ווערט געלערנט פּויליש רעכענען א. אַנד. לויט'ן אָפּיציעלען פּראָגראַם און אַ חוץ דעם יודיש, יודישע געשיכטע א. אַנד.

שילער ווערען נאָך אָנגענומען. די לימודים וועלען זיך אָנהויבען אין די נאָהענטסטע טעג.

ביי די מלמדים.

אין לאָדז זענען דאָ איבער פיער הונדערט מלמדים. זיי לערנען ביי זעהר שלעכטע בעדינגונגען. זייער פערדינסט איז פון 20 ביז 35 זל. אַ מאָך. ס'רוב זענען נישט איינגעשריבען אין ק.-קאַסע און פערזיכערט אין אַרבייטסלאָזען-פאָנד. פון אורלויב געניסען זיי נישט. ס'רוב לערנען צו צוויי מלמדים אין איין שטוב, וואָס איז זעהר שעדליך פאַר'ן געזונד. לעצטענס האָבען זיך אַ גרופּע מלמדים געוואָנדען צו „פועלי אמוני ישראל“, דאָס מען זאָל זיי אָרגאַניזירען. איז טאַקי אָרגאַניזירט געוואָרען אַ קאָמיטעט, וועלכער האָט גערופען אַ פערזאַמלונג פון מלמדים.

נאָך די רעדעס פון ד. ה. זילבערשטיין און פרנס יצחק צעדערבוים איז בעשלאָסען געוואָרען זיך אָנצושליסען אַלס סעקציע ביי „פא"י“ און עס איז געוועהלט געוואָרען אַ פערוואַלטונג.

אַ שרפה.

(—) נעכטען אַרום 11 ביינאַכט איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער וואוינונג פון בעקער שטראַבעל אויפ'ן 4-טען שטאָק פּאָמאָרסקאַ 68, ס'איז אַרויסגערופען געוואָרען די 1-טע אָפּטיילונג פון די פייערוועהר, וועלכע האָבען אין פערלויף פון אַ האַלבער שעה דאָס פייער איינגעלאָשען. די סיבה פון דער שרפה איז נישט פעסטגעשטעלט.

ספּאָרט-בעוועגונג.

נעכטיגע רעזולטאַטען פון די ליגע-מעטשען אין פּוילען.

„ל.ק.ס.“ — „לעגיאַ“ (וואַרשאַ) 1:0 (0:0)

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש)

„פּאָלאָניאַ“ — „וואַרטאַ“ (פּויזען) 2:1

לעמבערג, 9 (טעלעפאָניש)

„פּאָגאָן“ — „חשמונאי“ 0.3

קאַטאָוויץ, 9 (טעלעפאָניש)

I פוטב. קלוב“ — „רוך“ 1:2

קראָקע, 9 (טעלעפאָניש)

„וויסלאַ“ — „קראַקאָוויאַ“ 1:5

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש)

„ל.ט.ס.ג.“ (לאָדז) — „רוך“ (וואַרשאַ) 1:6

וועגען אַריבערגעהען אין דער „עקסטראַ-קלאַס“.

פון די מייסטערשאַפטס-מעטשען וועגען דער „א“ קלאַס אין לאָדז.

„הכח“ — „פּ.ט.צ.“ (פּאַביאַניץ) 1:2 (0:2)

„ג.מ.ס.“ — „אוניאָן“ 1:1 (1:0)

„ווידזעוו“ — „סאָקאָל“ 1:1

„פּאָגאָן“ — „ס.ס.ק.מ.“ 0:2 (0:0) וועגען דער מייסטערשאַפט פון „בע“ קלאַס אין לאָדז.

טעניס-מעטש.

אויפ'ן צווישען-שטעטישען טעניס-מעטש צוזאַמענפאָהר, פאַר'ן לאָדזער מייסטער-טיטול, וואָס איז נעכטען פאָרגעקומען אין לאָדז, האָט דעם לאָדזער מייסטער-טיטול אין איינצעלנעם שפּילען פון הערען בעקומען ה' מאַקס סטאָלאַראָוו, וועלכער האָט, אַגב, מיט אַ פּאָר טעג צוריק בעקומען דעם פּוילישען מייסטער-טיטול. אין איינצעל-שפּיל צווישען דאַמען, האָט פערנומען דעם ערשטען אָרט פרל. ווערא ריכטער.

אין טאָפּעלטען הערען-שפּיל, האָבען דעם ערשטען אָרט פערנומען די ברידער סטאָלאַראָוו און אין געמישטען שפּילען האָבען פערנומען דעם ערשטען אָרט דאָס פּאָר ה' יעזשי סטאָלאַראָוו און ווערא ריכטער.

מאָרגען אַרום 3 אַ זייגער קומט פאָר אַ צווישען-שטאָטישער מעטש צווישען לאָדז און פּויזען.

מעלדונג.

שפּענדע.

די 5 טע קלאַס מיט דער ערציהערין פון 1. יוד. גימנאַזיום מאַגיסטראַצקאַ 21 שפּענדען לטובת „חסד של אמת“ 19 זל. צוליב'ן טויט פון דער טראַגיש-פערשטאָרבענער נ"ע כמיעלניצקאַ.

דער פרומער מאנאך אין מאנאסטיר איז געווען דער הויפט פון א באנדע רויבער.

דער סוף פון מיכאי האבוק, דער שרעק פון רומעניען.

נאך א פאנטאסטישער קאריערע, וועלכע האט אנגעהאלטן גאנצע צעהן יאהר, א קאריערע, פול מיט רויבערייע און מארדען איז דער אנפיהרער פון די נעפעהרליכסטע רויבער אין רומעניען, ענדליך אין די הענד פון דער פאליציי.

ווען מען האט ארעסטירט דארט אין א פראוואסלאווגעם מאנאסטיר דעם פרומען מאנאך מיכאי עפאר, האט מען געוואוסט, אז ער איז עס דער שרעקליכער אטאמאן, פאר וועלכען מאלדאוויען האט יאהרען-לאנג געציטערט. עס וועגען דא בערג מיט בעווייזען, אז דער מאנאך און דער רויבער זענען א נע און די-זעלבע פערזאן.

אבער די פויערים און דאס ארימע פאלק פון נעאמטו, וואו דער מאנאסטיר געפינט זיך, זענען איבערצייגט, אז דאס איז עפעס א טעות און זיי-ען גרייט צו שווערען, אז דער מאן, וועלכער איז איצט פערשפארט אין דער טורמע אין יאסי, איז נישט קיין באנדיט, נאר א הייליגער, וועלכער האט זיי שטענדיג געהאלפען מיט ראט און טאט.

מיכאי האבוק, איז איינער פון די נעפעהרליכסטע און פארבינסטע פיגורען אין דער אונטערוועלט. ער שטאמט פון א גוטער פאמיליע. געענדיגט הויך-שול און שטענדיג זיך אויסגעצייכענט מיט זיין אינטעליגענץ. דעם ערשטען צו אמעגשטוים מיט'ן געזעץ, האט ער געהאט, ווען ער האט געדינט אין מיליטער. קריגענדיג זיך מיט א חבר, איז ער אריינגעפאלען אין אזא רציחה, אז ער האט איהם טויטליך פערוואונדעט מיט'ן באיאנעט. עטליכע טעג פאר דעם, ווי זיין פראצעס איז פארגעבראכט געווארען פאר'ן קריגס-געריכט, איז ער אנטלאפען.

קורץ נאכדעם, האט זיך די פאליציי דערוואוסט, אז די בעריהמטע רויבער האבען געקראגען א נייעם פיהרער, וועלכער זעהט אויס צו זיין א געבילדעטער מענש און לויט אלע סימנים א דעזערטיר פון דער ארמעי. לויט דער בעשרייבונג האט עס געדארפט זיין נישט קיין אנדערער ווי דער פערשוואונדענער מיכאי האבוק. און די פאליציי איז זיכער געווען, אז אויב עס וועט איהר נאר געלונגען צו מאכען אן איבערפאל אויף אונגורענו'ס באנדע, וועט זי דארט געפונען דעם דעזערטיר.

און נאך לאנגע חדשים איז טאקע געלונגען צו פאקען די חברה. פינף באנדיטען זענען אוועקגעליינט געווארען אויפ'ן ארט און די איבעריגע צעהן האט מען ארעסטירט. אבער האבוק איז נישט געווען צווישען זיי. ער איז ווי אין וואסער אריין.

אבער א קורצע צייט נאכדעם, האט די געגענד ווידער געקלונגען מיט זיין נאמען. ער האט ארגאניזירט א נייע באנדע, וועלכע האט גרויזאם טעראריזירט די פראווינץ. די פאליציי איז געווען אבסאלוט אומעכטיג געגען איהם. מיכאי האבוק איז געווארען א לעגענדארישע פיגור אין רומעניען.

אין יענער צייט, אנ'ערך, ווען האבוק האט זיך קוגציג געראטעוועט פון דער פאליציי, האט אנ'ארים-געקליידעטער יונגערמאן אנגעקלאפט אין טיר פון פראוואסלאווגעם מאנאסטיר אין נעאמטו און געבעטען, מען זאל איהם אריינלאזען, ער האט דערצעהלט, אז ער איז אנ'ארימער סטודענט, אנטוישט און מיעד פון זינדיגען לעבען. זיין איינציגער חלום איז צו ווערען א מאנאך.

זיינע רייד האבען שטארק אויסגענומען ביי די גאטספארכטיגע מאנאכען און זיי האבען איהם אריינגענומען צו ערשט אויף א פרוב אויף דריי חדשים און דערנאך ערלויבט איהם אנצושליסען זיך אן זייער ארדען.

נאנצע טעג פלעגט ברודער עפאר מתפלל זיין צו גאט און נאר ביינאכט פלעגט ער אוועקגעהן אויף א שפאציר אין וואלד. ער איז געווארען א בעקאנטע פיגור אין שטעטעל. ער איז צערטליך ארומגעגאנגען ארום די קראנקע געטרייסט די ארימע און געלערענט מיט די קינדער זייערע רעליגיעזע הימנען. ער האט געהאט א ווייכע, אנגענעהמע באריטאן-שטים. און אנ'עולם פלעגט זיך צונויפקומען, כדי צו הערען איהם זינגען. יעדען טאג פלעגט ער געהען זאמלען ביי די רייכע נדבות, וועלכע ער פלעגט דערנאך צוטיילען צווישען די נויטבעדערפטיגע. און מען האט איהם גערן געגעבען. ווייל מען האט געוואוסט, ווי יושר'דיג ער וועט דאס געלד פערטיילען און אויך דערפאר, ווייל מען האט ליב געהאט דעם הייליגען מענשען, וועלכער האט זיך אויסגעצייכענט מיט אויסערגעוועהנליכער אינטעליגענץ, און מיט בעהאווענטקייט אין וועלטליכע ענינים, וואס דאס איז א גרויסע זעלטענקייט צווישען די ווענט פון א מאנאסטיר.

דער דרך-ארץ צו איהם איז נאך מעהר אויסגעוואקסען, ווען ער האט אנגעהויבען ברענגען פרעמדע מענשען אין מאנאסטיר אריין, אומגליקליכע זינדיגע, וועלכע ער האט ארויסגעפיהרט אויף דעם דרך הישר. זיי האבען זיך אנגעשלאסען אן דעם ארדען פון מאנאכען און ארויסגעוויזען גרויס פרומקייט...

***

ארום צוויי-דריי מאל א וואך האט דער הייליגער ברודער זיך ארויסגעלאזען ביינאכט פון זיין צעל. אמאל איז עס געווען, כדי מבקר-חולה צו זיין א קראנקען, אין א דערבייאיגען דארף און אמאל גלאט, כדי צו שעפען פרישע לופט אין וואלד. ער פלעגט ארויסרייטען אויף זיין גרויסען שווארצען פערד און קומען צוריק פארטאג. עס פלעגט טרעפען, אז ער פלעגט מיטנעמען מיט זיך איינעם פון די מאנאכען, אדער צוויי אדער גאר שיקען זיי אין זיין נאמען. ווען ער פלעגט זיך פיהלען צו מיד נאך א טאג ארבייט. און אזוי האט ער זיך פרידליך אפגעלעבט אין מאנאסטיר צעהן יאהר, טועגדיג תפילה און צדקה און אפזאגענדיג זיך פון אלע פריידען פון דער זינדיגער וועלט.

אין די צעהן יאהר האט האבוק'ס באנדע אהן אויפהער גערויבט און געפלינדערט אויף די וועגען און איהרע פערברעכענס זענען געווארען אלץ געוואגטער און שרעקליכער. די פאליציי האט גע-וואוסט פון די קרבנות ווי אזוי די רויבער זעהען אויס. געוואוסט, אז יעדער פון די באנדיטען טראגט א שווארצע און זילבערנע מאסקע, געוואוסט, אז דער פיהרער רייט אויף א פערד, און גיט זיינע בעפעהלען מיט א מעלאדיש, אפגעהאקט קול, אבער וואס האט געהאלפען דאס וויסען, אז דער בעל-דבר איז יעדעס מאל אנטרונען געווארען אונטער די הענד.

אזוי האט עס געהאלטען ווען די רומענישע רעגירונג האט בעשטימט א ספעציעלען קאמיסאר וועמענס איינציגע אויפגאבע איז געווען צו כאפען מיכאי האבוק'ען.

מיט א פאר חדשים צוריק, אין אין א שטעטעל, נישט ווייט פון מאנאסטיר, בעגאנגען גע-ווארען א פריש פערברעכען. מען האט בעפאלען דעם רייכסטען סוחר פון שטעטעלע און ערמארדעט איהם, נאכדעם ווי מען האט איהם בערויבט.

דער קאמיסאר, באלד ווי ער האט דערהערט וועגען דער געשעהעניש איז נאך דיזעלבינע נאכט געקומען צו פליהען אין שטעטעל אריין און גענומען זיך כאנאנדערפרעגען ביי די, וועלכע האבען געזעהן אויגען די געשיכטע. א יונג מיידעל, דאזא סאסטיעשקו האט געגעבען א פולע בעשרייבונג פון דעם מערדער. ער איז, האט זי דערצעהלט, א הויכער מאן, געקליידעט ווי אנ'אינזשעניער פון די בערג-געגענדען, רייט אויף א גרויסען שווארצען פערד, און רעדט מיט א מערקווירדיג ווייכער שטים. א שטים, וועלכע קלינגט איהר בעקאנט. דאכט זיך אז זי האט שוין ערגיץ-וואו געהערט דאס קול. נאר זי קען זיך נישט דערמאנען וואו, אבער די שטים איז זעהר ענליך צו דער שטים פון ברודער עפאר. קען דער קאמיסאר דעם ברודער עפאר פון דעם מאנאסטיר אין נעאמטו? פערשטעהט זיך, אז עס איז לעכערליך אפילו צו זאגען, נאר ווען זי האט געהערט דעם רויבער'ס קול, האט זי זיך געמוזט דערמאנען אן דעם מאנאך עפאר, וועלכער שלאפט איצט מסתמא גאנץ געשמאק אין זיין צעל.

דער קאמיסאר איז מיט די זשאנדארמען אַ-וועק אין מאנאסטיר. קיין האפנונגען האט ער דערויף נישט געלייגט, נאר זאל זיין געוויסען זיין ריין, אז ער האט געטון אלץ, וואס מען קאן נאר. א מאנאך איז געגאנגען אויפוועקען דעם הייליגען ברודער, אבער באלד געקומען מיט דער ידיעה, אז דער ברודער עפאר איז אין אוועק אוועק מיט עמעס א פרומער שליחות און איז נאך נישט צוריק-געקומען. די זשאנדארמען האבען געווארט.

אין א שעה ארום האט זיך געעפענט דער טויער פון מאנאסטיר און ברודער עפאר איז אריינגעריטען אויף זיין שווארצען פערד. ער האט מיט א שמייכעל געענטפערט אויפ'ן קאמיסאר'ס פראגען ווי ער וואלט אויף יענעם רחמנות געהאט, וואס ער קען גאר ווארפען אויף איהם אזא שווערליכען פערדאכט. דער קאמיסאר איז צוטומעלט געווארען און שוין געהאלטען ביים אוועקגעהן, ווען פלוצים האט ער בעמערקט, אז דער מאנאך טראגט היינטער זיין ריאסע אנ'אנדער קאסטיום. ער האט זיך א ווארף געטון צו איהם, ארונטערגעריסען די ברוינע ריאסע, און — פאר אלעמענס אויגען איז געשטאנען מיכאי האבוק אין די גרינע קליידער פון א בערגמאן! אין זיינע קעשענעס זענען געווען צוויי רעוואלווערן, א מאסקע און א טייל פון דעם געלד, וואס איז יענע נאכט אוועקגערויבט געווארען ביי דעם אומגליקליכען קרבן.

פיר פון די מאנאכען, אז זיי האבען דערזעהען וואס דא געשעהט, האבען זיך געפרובט אפטראגען אומבעמערקטערהייט. מען האט זיי גלייך ארעסטירט און איצט ערווארטען זיי זייער אורטייל פאר'ן בעטייליגען זיך אין צוויי-און-צוואנציג מארדען און הונדערטער רויבערייען.

קלארא לעווין.

נאס — אדער טרוקען?

(ענדע פון דער 3-טער זייט).

קער קענען אמאל זיין אפיקורסים, זיי קענען אמאל לייכט עובר זיין אויף אנ'איסור. עס וועט דעמאלט נישט העלפען. וואס מען וועט פאר זיי לייענען די סדרה פון קלאג, דעם אפמאך, און מען וועט זיי זאגען מוסר, אז זיי זענען פושעים און מיאוס'ע בעלי-עבירה'ניקעס. זיי וועלען קומען מיט זייערע דרעדנאוטען, מיט זייערע קריגס-אעראפלאנען, מיט זייערע גיפטיגע גאזען, מיט זייערע חיילות און וועלען מאכען א חורבן פון אלע צדיקים, פאר וועמען דער אפמאך איז הייליג און גערעכט און קלאג איז גערעכט. מען מוז זיין אזוי פיל ווי דער וואך, מען מוז אויסבויען די אייגענע פעסטונגען און פערווירקליכען אלע נויטיגע געבאטען פאר דעם נאציאנאלען שוץ.

פון דעם ארויסגעהענדיג, פערשפרעכען קו-לידזש און הובער. ווי די אמת'ע שלום-אפאסטאלען פון דער גאנצער וועלט, א נייעם ברייטען און גרויסען פלאן פון צוגרייטונגס-מיטלען פאר דעם פאל פון א מלחמה. זיי פערשפרעכען אפילו, אז דאס וועט נישט זיין קיין סיבה פאר א גרויסער אנגע-שרענגטער שתדלנות, אז די וועלט זאל זיך ענטוואפענען, אז די לאפעטע און דער גראב-אייזען, אז ער האמער און קאווארלע זעלען פערנעהמען דעם ארט פון דעם דרעדנאוט און פון דעם קריגס-אעראפלאן. דאס זענען אלץ דיבורים, ווי מען הערט זיי אומעטום און אזוי ווי די מאסע אפלאדירט אלע רעדנער, וועלכע שילדערן די גרויסקייט פון שלום און פערשפרעכען זיך צו בעוואפענען פון קאפ ביז צו די פיס אין פאל פון א מלחמה, אזוי אפלאדירט מען אויך אין אמעריקא בעגייסטערט און אויפ-ריכטיג.

הובער איז אויך מבטיח, אז ער וועט ווייטער פיהרען די פאליטיק פון זיינע פריהערדיגע רבי'ים און ער וועט זיך נישט אריינמישען אין אייראפעאישען ענינים. ער איז מסכים מיט דער קורצער פארמולע: זאל מען אין אייראפע ברעכען האלז און נעניק. ער איז אבער גלייך ווידער מוסיף, אז זיי וועלען זיך קיינמאל זיך נישט אפזאגען אין יעדען פאל בעזונדער צו נעהמען אנ'אנטייל אין אייראפעאישע קאנפערענצען, אין אינטערנאציאנאלע דעבאטען בנוגע דער ווירטשאפט, ענטהאפנונג און אנדערע עסקים. ער וועט אבער בשום אופן נישט מסכים זיין, אז אמעריקא זאל אריינגעהן אין פעלקער-בונד און זאל זיך לאזען בינדען פון די אנדערע מלוכות אויף אלע צייטען. התחייבות'ן וועט אמעריקא לגבי אייראפע אויף זיך נישט נעהמען, אבער העלפען מיט אנ'עצה, מיט קצבה פון א פאליטישער פארב, אויף דעם וועט אמעריקא אלעמאל זיין גרייט, אבער געלד וועלען מיר נישט געבען און פערפליכטען וועלען מיר זיך צו גארנישט.

הובער איז בעמיהט פאר זיך צו געווינען די פארמער און קאלאניסטען. זיי בילדען א גאנץ גרויסען טייל פון דער אמעריקאנישער ווירטשאפט. זיי האבען אנ'אלטען כעס הן בנוגע הובער און הן בנוגע זיין דעמאקראטישען געגנער סמיט. מען האט אמאל אריינגעבראכט א פראיעקט אין קאנגרעס, אז מען זאל די פארמער ארויסגעבען סובווענציעס אין א גרויסען פערנעם, הובער האט געשטימט נעגען דעם און האט אפילו געהאלטען וועגען דעם א רעדע, וואס קענען איהם די פארמערס נישט מוחל זיין. איצט האט ער מורא פאר זייער נקמה. ער פערשפרעכט מחמת דעם אריינצופיהרען א נייעם אפצאהל אויף דעם אימפארט פון אגרארישע פראדוקטען און וויל העלפען ארגאניזירען אין א מלוכה'שער מאס פערקויף-קאאפעראטיווען און פראדוצירער-קאאפעראטיווע. אויף דעם וועג וויל מען פערמיידען, אז דורך דער קאנקורענץ וועט מען זיין געצוואונגען ביליג צו פערקויפען תבואות און אנדערע אגרארישע סחורות.

און איצט קומט די הויפט-שאלה. טרוקען אדער נאס. די פראהיביציע, דער איסור אויף אלקאהאלישע משקאות זאל בלייבען ווייטער, אדער זאל ווערען אפגעשאפט. דאס איז א שווערע שאלה. אין דעם געהט זיך פונאנדער די כונה פון הובער און די טענדענץ פון סמיט. הובער וויל נישט וויסען פון ביטערן טראפען. מען טרינקט אויך היינט אין אמעריקא און זייער א סך. אפשר וואלט מען ווייניגער געטרונקען, ווען דער איסור וואלט נישט עקזיסטירט. הובער וויל אבער בלייבען טרוקען. אויף דעם געביט מאכט ער נישט קיין שום פשרות. דער פערבאט מוז בלייבען. מען מוז נאר שאפען נייע דינים און נייע שטראפען פאר די, וועלכע זענען עובר אויפ'ן פערבאט. ווער ווייס, אפשר וועט גראד די שכרות-תאוה ענטשיידען דעם שווערען קאמף. ס'קען זיין, אז אלע כוונות פון הובער וועט דער עולם אנדערקען און כשר'ן. אבער הובער קען דורכפאלען נאר צוליב דעם, וואס סמיט איז א מקיל אין די דינים פון שתיה, וואס ער וויל דער-לאזען, אז מענשען זאלען בעפרידיגען זייער תאוה, אדרבא, ווען עס איז שעדליך פאר'ן לעבען און פאר דעם געזונט. הובער לעבט אליין סאליד. ער איז א שונא פון אלקאהאל, ער וויל מחמת דעם נישט, אז אנדערע מענשען זאלען פון דעם ליידען. דער קאמף ארום דעם איסור אויף שנאפס איז דער אינטערע-סאנטסטער טייל פון דער קומענדיגער וואהל-קאמפאניע. אין שייכות מיט איהם וועלען זיך שוין בילדען וויצען, אנעקדאטען, און גלייכווערטליך. שוין איצט רעדט מען וועגען דעם אומעטום.

א גוטען רושם האט הובער געמאכט מיט זיין רעדע אין קאליפארניען בנוגע דעם פונקט פון רעליגיע. אמאל איז אמעריקא געווען איינגעטיילט אין א רעפובליקאנישען צפון און דעמאקראטישען דרום. היינט איז מען זעהר שטארק מסופק, אויב דער דרום וועט באמת שטימען פאר סמיט. סמיט איז א קאטאליק און א פרומער. דער דרום וויל נישט וויסען פון קאטאליציזם, פון פויפסט און פון דער קאטאלישער קירך. ארום דער שאלה קען זיך פונאנדער פלאקערן א פייער. א נייער רעליגיעזער פאנאטיזם וועלכער איז פרעמד געווען ביזאהער אין אמעריקא. אז אנדערשיינונג וויל הובער פערהיטען, הנם פאר איהם קען עס זיין די גרעסטע טובה. עס איז אבער א געוועלשאפטליכער אומגליק און הובער פארערט קלאר און בפירוש פון אלע זיינע חסידים, אז זיי זאלען די שאלה נישט אנריהרען. רעליגיעזע טאלעראנץ — זאגט ער, — איז דער שטאלץ פון אמעריקא און אויך להבא וועלען מיר מוזען זיין טאלעראנט און ליבעראל. אויב מען וויל נישט וועהלען זיין געגנער, דאן מוז מען האבען אויף דעם אנדערע טעמים. דער רעליגיעזער טעם איז מיאוס און ביטער אזוי האט הובער גערעדט און דאס האט איהם אויפגעהויבען אויף א הויכער מדרגה פון דער אמעריקאנישער מאראל און קולטור.

הובער האט אויך פערשפראכען, אז ער וועט אפשאפען דעם גוטבא'דיגען פאראגראף בנוגע דער אימיגראציע קיין אמעריקא. מיר זענען אויך נישט קיין אמת'ע אמעריקאנער, — אזוי זאגט הובער, — און נישט אנ'עמען פון אונז איז קלאר, פון וועלכע לאנד און נאציע ער שטאמט אפ. מיר וויסען מחמת דעם נישט, פאר וועמען מען זאל שאפען דערלייכטערונגען ביי דער עמיגראציע און פאר וועמען נישט. דאס איז פאר הובער א מיטעל צו געווינען די יידען און די דייטשען, ס'איז אבער א גרויסער ספק, אויב דאס וועט איהם געלונגען. סמיט שטעהט אויף דער זעלביגען שטאנדפונקט און ער איז א דייטש...

יהודה מינץ

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטן

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

[illegible]

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, TEL. 47-67

ספעצ. פון אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

בעהאנדלונג מיט קווארץ לאמפען-שטראהלען

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 1–3 נאכמ. און פון 5–7 אוונד.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

— און איבערגעצויגען אויף —

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אויף ארט באנא. ליוזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–10 פריה, 2–12 נ.כ.מ. און פון 4–8 אוו.

„ארדט"

זאכאדניא 43

1 פא. שטעלונג

רעווי- און קאמעראל-טעאטער

לייטונג: מ. בראדערזאן.

היינט, מאנטאג,

פינקטליך 9,30 אזייגער אוונד

1-טער (VIII) פראגראם א. נ.:

„האטעל טערקאליא"

1) פראלאג
2) האטעל „טערקאליא"
3) ביטערע צייטען
4) צעהולעטע יונגען
5) על נהרות בבל
6) קאצן-סערענאדע
7) אין וואגאן
8) כדרה בלק
9) ניפטער, פיפטער
10) צווישען חסידים

דיכטער, לייטער — משה ב-ארדזאן
מוזיק לייטונג — דוד ביינגעלמאן
דעקאר. און קאסטום — ד. מאטום און ש. בלום
קאפעלמייסטער — מ. נעלהויז
קאנצערט-מייסטער — ש. ביינגעלמאן
דיבכט-רעזשיסער — ש. י. ראזאלימסקי.

פון היינט, מאנטאג — הנחה בילעטען גילטיג.

א סענסאציע אין וויען מיט אַן'אָרימען קריסטליכען יונגעל,

וואָס האָט בעקומען אַ מיליאָן ירושה פון זיין יודישען זיידען אין אַמעריקע.

אַ ליבע צווישען אַ יוד און אַ קריסטין, וועלכע האָט אָפּגעהאַלטען 40 יאָהר. — דער פערליבטער יוד וואַנדערט אוים קיין אַמעריקע, נאָכדעם ווי זיין קריסטליכע געליבטע האָט פון איהם אַ קינד.

ויען קאָכט זיך מיט דער פאָלגענדער סענ-אציע-געשיכטע:

יוסף יעקב שטראַל איז מיט יאָהרען צוריק עווען א פרומער יונגערמאַן. ער האָט געוואוינט אין וויען, אָבער זיינע עלטערן האָבען געשטאַמט ון אונגאַרן. יוסף יעקב איז געווען א גרויסער ערנער. אין זיין יוגענד האָט ער געלערנט אין י גרויסע ישיבות אין אונגאַרן. זיין טאַטע האָט רעכנט, אַז ער וועט פון יוסף יעקב'ן מאַכען א ב. אָבער דער שיקזאַל האָט געוואָלט, אַז פון עם גרויסען לערנער יוסף יעקב זאָל ווערען א ניידער און א מיליאָנער. אָבער לאָמיר דערצעה-ען כסדר. שולדיג אין יוסף יעקב'ס גרויזאַמען יקזאַל איז געווען, ס'זאָל נישט אויסגערעדט זיין, שיקסעל, א שעהן וויענער שיקסעל מיט'ן נאָמען ַרגאַרעטאַ האַוועלקאַ.

באַטש יוסף יעקב איז געווען א גרויסער ערנער, א חוב'ס אַנ'אייניקעל און א פרומער ונגערמאַן דאָך האָט דאָס איהם נישט געשטערט ו פערליבען זיך אין מאַרגאַרעטע האַוועלקאַ—און ר האָט בעשלאָסען מיט איהר חתונה צו האָבען. ן יוסף יעקב'ס טאַטע האָט זיך דערוואוסט פון ער געשיכטע, אַז זיין טייערער פרומער בן-יחיד יז א חתן געוואָרען פאַר א שיקסע, האָט ער זיך ויסגעריסען די באָרד פון גרויס צער.

— יוסף יעקב — האָט דער פרומער טאַטע אָגט צום זוהן — יוסף יעקב, גאָט איז מיט דיר. אָס ווילסטו טון? ווילסט מיך טרייבען א יונגען ון דער ערד אַריין? ווילסט מיר פערשוואַרצען אָס פנים פאַר מענשען? פערגעסט ווער איך בין? ער פאָטער, ר' אַנשעל שטראַהל, איז געווען א אי).

— טאַטע — האָט יוסף יעקב געענטפערט זיין אַטער מיט א טרויעריגער שטים, — טאַטע, עס ו שוין פערפאַלען.

— פאַרוואָס איז פערפאַלען, מיין זוהן? בעהם ־ף אַוועק די שיקסע און ווער א חתן פאַר א ר'ער יידישער טאָכטער.

— טאַטע, — האָט יוסף יעקב גע'טענהט זיינס טאַטע, עס איז פערפאַלען. איך מוז שוין היי-סען מיט מאַרגאַרעטע'ן, ווייל מאַרגאַרעטע אָגט אונטער איהר האַרצען די פרוכט פון אונ-ער ליבע.

דערהערט אַזאַ טענה איז דער פרומער פאָ-ר שיער נישט געפאַלען אין חלשות.

— סמייטש, וואָס רעדסטו, יוסף יעקב?

— דאָס, וואָס דו הערסט, טאַטע.

ווי דער זוהן מיט'ן טאַטען רעדען אַזוי, ענט זיך די טיר און עס קומט אַריין א געזונ-ר גויעץ מיט צוויי פערדעהטע וואָנצעס אין געלען קאַפּעלאַטש און מיט א שטעקען אין נט. דאָס איז געווען דער חזיר-קוילער פערדי-ד האַוועלקאַ, דער פאָטער פון מאַרגאַרעטאַ ועלקאַ.

— דאָ וואוינט דער יוד יוסף יעקב שטראַהל?

— יאָ, — ענטפערט יוסף יעקב—דאָס בין איך אליין.

— איך זיך אייך טאַקע,—זאָגט דער געזונטער גויעק.

— הערט-זשע צו, — זאָגט ער ווייטער, — איהר האָט פערפיהרט מיין טאָכטער מאַרגאַרעטע. זי האָט ערשט געבאָרען פון אייך א קינד, א יונ-געלע; איז איינס פון דיביידע, אָדער איהר שערט אייך אָפּ די בערדעל מיט די פאות, שמד זיך און הייראַט מיין טאָכטער, אָדער איך צוברעך אייך די ביינער. איהר מעגט זיך אויסקלייבען, וואָס אייך איז ליבער.

אָבער נאָך איידער יוסף יעקב האָט צייט געהאַט זיך אויסצוקלייבען, האָט ער שוין געכאַפּט צוויי פלאַם-פייערדיגע פעטש פון זיין צוקונפטיגען שווער.

דערזעהן, אַז די געשיכטע איז שלעכט האָט אונזער יוסף יעקב געכאַפּט די פיס אויף די פלײ-צעס און איז נאָך אין דעם זעלבען אָוועט אַוועק, וואו די אויגען האָבען איהם געטראָגען, איבער-לאָזענדיג זיין געוועזענע כלה מיט דעם קינד, וועלכעס זי האָט געבאָרען פון זיין ליבע, אויף גאָט'ס בעראַט.

די געשיכטע האָט פאַסירט נישט נעכטען, נישט אייערנעכטען, נישט פאָראַיאָהרען, נאָר מיט א קנאַפּען האַלבען יאָהרהונדערט צוריק ד. ה. צוריק מיט 40 יאָהר.

און איצט הערט וואָס עס קאָן זיך טרעפען אויף דער וועלט:

יוסף יעקב איז דאַמאָלס אַוועק קיין אַמעריקע. ערגעץ אין א שטעטעל אין אַמעריקא האָט געלעבט זיינער א אָנקעל, א שניידער. דער איידעלער לער-נער יוסף יעקב איז, אַלזאָ, געפאָהרען צו זיין אָנ-קעל דעם שניידער און אַזוי ווי אין אַמעריקא זענען נישטאָ קיין מיוחסים, האָט זיך יוסף יעקב אויסגעלערנט שניידעריי און זיך געשטעלט אַרבייטען.

די יאָהרען זענען ענטלאָפען. יוסף יעקב'ס עלטערן זענען געשטאָרבען. פון זיין קריסטליכע געליבטע מאַרגאַרעטע האַוועלקא און פון זיין קינד, וועלכעס זי האָט געבאָרען, האָט ער גאָרנישט גע-הערט. דערווייל איז זיין אָנקעל געשטאָרבען אין אַמעריקא געוואָקסען. דער אָנקעל איז געווען אַנ'-עלטערער מאַן און ווען ער איז געשטאָרבען האָט ער איבערגעלאָזט דעם שניידער-שאַפּ זיין פלימע-ניק ירושה.

יוסף יעקב שטראַהל האָט דאָס געשעפט גוט געפיהרט און באַלד איז ער געווען א רייכער מאַן. און די ביזנעס זענען נאָך אַלץ געוואָקסען און געוואַקסען. מאַרגאַרעטאַ האַוועלקא האָט דערווייל אין וויען געהייראַט א אָרימען קריסטליכען אַרביי-טער און דאָס קינד, וועלכעס זי האָט געהאַט פון איהר יודישען חתן, האָט זיך אין וויען געהאָדע-וועט ביי איהר אין הויז. ווידער זענען יאָהרען פערגאַנגען.

מיסטער שטראַהל האָט אין אַמעריקע געהיי-ראַט, אָבער קיין קינדער האָט ער נישט געהאַט. זיין פרוי איז געווען א קרענקליכע און זי איז אין א פאָר יאָהר אַרום געשטאָרבען. זיין לעבען איז פערלאָפען נישט גליקליך.

מיט 20 יאָהר צוריק האָט זיך מר. שטראַהל דערמאָנט אין זיין יוגענד-ליבע אין וויען. ער האָט זיך דערמאָהנט אין מאַרגאַרעטאַ האַוועלקא, זיין קריסטליכע געליבטע פון די יונגע יאָהרען און — אָן דעם קינד, וואָס זי האָט געבוירען. און ער האָט בעשלאָסען צו פאָהרען קיין וויען אויפצוזו-כען זיין אַמאָליגע געליבטע אין—הערען וואָס עס איז געוואָרען פון זייער קינד. געקומען קיין וויען האָט דער רייכער מר. שטראַהל ווירקליך אויפגע-זוכט מאַרגאַרעטאַ האַוועלקאַ.

ער האָט געפונען זיין געליבטע וואוינען אין א אָרימען ווינער געסעל מיט א מאַן, וועלכער איז אַנ'אָרימער שוסטער. עס איז זעלבסטפער-שטענדליך, אַז מר. שטראַל האָט די אָרימע קריסט-ליכע פאַמיליע געשטיצט מיט גרויסע סומען געלד און ער האָט בעשלאָסען זיין קינד צו נעהמען צו זיך קיין אַמעריקע און אָפּצולעבען רוהיג די יאָה-רען אויף דער עלטער און צו האָבען א יורש. דערווייל איז אויסגעבראָכען דער וועלט-קריג מר. שטראַהל האָט זיך געמוזט צוריק אומקעהרען קיין אַמעריקאַ און זיין זוהן פראַנץ האַוועלקאַ, איז אַוועק אין קריג.

אין קריגס צייטען האָט פראַנץ האַוועלקאַ געהייראַט און זיין יונגע פרוי האָט געבוירען א קינד, וועלכעס מען האָט א נאָמען געגעבען יאַקאָב. אָבער ווידער אַמאָל איז דאָס שיקזאַל געווען גרוי-זאַם און מר. שטראַהל האָט אין אַמעריקאַ געהערט, אַז זיין זוהן פראַנץ איז גע'הרג'עט געוואָרען אויף די שלאַכטפעלדער. ער האָט אָבער אויך געהערט, אַז עס איז איבערגעבליבען פון פראַנץ'ן א קינד, זיין אייניקעל יאַקאָב. א שטיק צייט האָט מען פון מר. שטראַהל גאָרנישט געהערט. די פרוי מאַרגאַ-רעטע האַוועלקאַ איז דערווייל אַלט געוואָרען 70 יאָהר. דעם אייניקעל יאַקאָב האָט די אָרימע באָ-בע געלערענט זיין א שוסטער.

דאָ נישט לאַנג האָט די 70 יאָהריגע פרוי, מאַרגאַרעטאַ האַוועלקאַ, בעקומען פון ווינער אַמע-ריקאַנישען קאָנסולאַט א בריף, אין וועלכען מען שרייבט איהר, אַז מר. יוסף יעקב שטראַהל, וועל-כער איז געשטאָרבען אין אַמעריקאַ, האָט איהר איבערגעלאָזען א ירושה פון צוויי מיליאָן דאָלאַר און פאַר איהר אייניקעל יאַקאָב 1 מיליאָן דאָלאַר.

זעלבסטפערשטענדליך בדויכט די אַלטע פרוי נישט אַזאַ אוצר מיט געלד און די גאַנצע ירושה פון דריי מיליאָן דאָלאַר וועט בעקומען דאָס איי-ניקעל זייערער, דער שוסטער יונגעל יאַקאָב האַ-וועלקאַ.

מ-ף.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע-דאַקציע פון „ניעם פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע-רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאָן.

יורידישע אָפּטיילונג פון „ניעם פאָלקסבלאַט".

בעם דערלאַנגען אַ'אָנפראַגע מוז מען צוזאַמען מיט דער פראַגע איינשיקען דעם קופאָן ... [illegible]

גילטיג דעם 10-טען סעפטעמבער 1928

8105. באַרנשטיין.

ס'איז קודם כל א פראַגע וועגען וואָס פאַרא פערברעכען סהאַנדעלט זיך.

בנוגע די פערברעכענס, אויף וועלכע די אַמנעסטיע איז יאָ שוין חל ווערט אַנגעוואַנדען דער פאָלגענדער פרינציפּ:

די שטראָפען ביז 3 חדשים ווערען איינגאַנ-צען געשאָנקען. איז ווער פערמשפּט געוואָרען אויף א טערמין פון 3 חדשים ביז 1 יאָהר, ווערט איהם אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע געשאָנקען א האַל-בע שטראָף. וואָס שייך שטראָפען אויף לענגער ווי 1 יאָהר ווערט גע שאָנקען 1/3 פון אורטייל.

8106. זילב.

ס'איז א פראַגע צי די דיסקאָנטע איז אייער איינגעבעשעפטיגונג אָדער איהר דיסקאָנטירט וועקסלען, ווייל איהר נויטיגט זיך אין וועקסל-מאַטעריאַל אַלס דעקונג פון אייערע געשעפטליכע התחייבות'ן. אין ערשטען פאַל קאָן מען אייך גע-וויס בעשטראָפען פאַר האַנדלען אָהן א פּאַטענט אין קאָנצעסיע. אין ביידע פאַלען קאָן מען אָבער אייך צוציהען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכ-קייט פאַר נעהמען א צו הויכען „פראָצענט.

—:0:—

8107. שמולעוויטש

8108. א שט. לעזער פון זאַכאַדניא 66.

8109. י. ג. 103.

ווענען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פער-שטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, מעגליך פון 3—4 מיטערנאַכט אין ד' צייטונג.

—:0:—

8110. בראַוערמאַן.

ס'געהט דאָ נישט אין קיין סימפּאַטיעס אָדער אַנטיפּאַטיעס צו די הויזווירטען אָדער לאָקאַטאָרען, מיר שטעלען נאָכאַמאָל פעסט אַז די 6 פּראָצ.- הוספות לגבי 1 שטוביגע וואוינונגען זענען נאָר צייטווייליג אָפּגעשטעלט געוואָרען. דער דאָזיגער צושטאַנד איז כסדר פערלענגערט. אַזוי ווי פון 1 יולי איז שוין נישט ערשינען קיין פרישע פער-אָרדנונג וועגען פערלענגערען אויף ווייטער די גילטיגקייט פון דער פעררעפּענטליכטער נאָוועלע צום ענטשפּרעכענדען אַרטיקעל פון דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען שוץ, הייבען ממילא אָן צו פערפליכ-טען די 6 פּראָצענטיגע הוספות. קיין בעזונדערע פעראָרדנונג וועגען דעם האָט שוין נישט געדאַר-פען פערעפענטליכט ווערען.

פערקויפט צום טייוועל

(ראָמאַן).

ווען ס'איז אַדורך פינף מינוט, האָט קליין ק געמון אויף מינען.

איצט מוז איך מיט איהם שמועסען אַליין, קינד. איהר וועט דאָ אויף מיר צוואַרטען. ען זיך ווייטער אַזוי, ווי איך האָב זיך ביז אויפגעפיהרט, קאָן איך מעהר נישט.

מינע האָט הכנעה דיג אַרונטערגעלאָזט דעם און איז אַוועק צו דער וואַנד.

— גוט, איך וועל דאָ צוואַרטען.

— זייט רוהיג — האָט קליין צוגעגעבען—מיר זיך, אַז איצט וועט שוין אַלץ געהן כשורה.

אין דער בעגלייטונג פון צוויי פאָליציאַנטען ער אַריין אין צימער.

פאָרמאַן איז געשטאַנען ביים טיש.

— איך האָב מיטגענומען עדות, כדי צו פער-ייבען אייערע ווערטער. איך מוז אייך ווידער ה זיין, אַז אייער יעדער וואָרט ..

ער האָט איבערגע'חזר'ט דעם פזמון, וואָס ט אַרויסגעזאָגט ערב יעדען פערהער, און נאָך קורצער פויזע, האָט ער א פראַגע געטון:

— הער פאָרמאַן, צי וועט איהר זאָגען, וואו איהר האָט פערבראַכט די פאָריגע נאַכט?

— יאָ, — האָט פאָרמאַן געענטפערט—איך האָב בעשלאָסען צו זאָגען... איך בין געווען אין דער וואוינונג פון דער פרוי ווייס!

— — — — — — — — — —

דער רעגען האָט מיט גערויש געקלאַפּט אין די פענסטער-שויבען

א שטראָם פונ'ם צוג-ווינט האָט זיך אַריינ-געריסען אין צימער, אויפהויבענדיג א שטויב פון דער פאַדלאָגע.

— וואו, האָט איהר געזאָגט? — האָט קליין אויסגערופען, נישט גלויבענדיג אין דעם, וואָס זיינע אויערען הערען.

דער ענטפער פון פאָרמאַנען האָט איהם אַזוי איבעראַשט, אַז ער האָט זיך אויפגעהערט צו בעהערשען.

מינע האָט אין קאָרידאָר שטעהענדיג דער-הערט זיין אויסגעשריי און איז דערציטערט גע-וואָרען.

— איך בין געווען אין דער וואוינונג פון דער פרוי ווייס, — האָט פאָרמאַן איבערגע'חזר'ט

— איך בין דאָרט געווען, כדי צו נעהמען א בריף, וועלכען פריילין ווייס האָט נישט געדאַרפט צו זעהן.

ער האָט גערעדט מיט א רוהיגען קלאַנגלאָ-זען קול און איז, ווייזט אויס, געווען זעהר אָבגע-שוואַכט.

די האָהר זיינע זענען געווען צושויבערט, און דער קאַלטער מינאַנדערגעקנעפּעלט און צוקנייטשט.

ער האָט זיך אַרונטערגעלאָזט אויפ'ן שטול אין פער'יאושט געקוקט אויף קליינען.

— איהר זאָגט דעם אמת, אָדער איהר ווילט מיך ווידער גע'נאַרען?

— איך זאָג דעם ריינעם אמת. צו וואָס טויג מיר דען צוזוטראַכטען אַזאַ מין זאַך?

— איין גאָט ווייסט! — האָט קליין א מורמעל געטאָן.

איך ער האָט גענומען א שטול און זיך אַוועקגעזעצט לע'ם פאָליציאַנט, וואָס האָט פער-שריבען פאָרמאַנס דערקלעהרונגען.

— גוט! — האָט זיך קליין געלאָסען אָפּגערו-פען — איך ראָט אייך צו זאָגען דעם גאַנצען אמת. וואָס איז געווען געשריבען אין דעם בריף?

אין די געדאַנקען האָט ער געפרעגט ביי זיך: „צי פיהרט מיך נישט דער בחור אין באָד אַריין? צי איז ער שולדיג? צי וויל ער עמיצען אויסבע-האַלטען? איצט וועט איהם שוין גאָרנישט ראַטע-ווען. איך מוז איהם פאָרמעל בעשולדיגען אין דעם מאָרד!"

די פערשידענע סברות, ביי וועלכע ער האָט זיך לעת עתה געהאַלטען, האָבען זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַבסורדאַל.

פאָרמאַן האָט גערעדט ווייטער רוהיג און קלאַנגלאָז.

זיינע ערשטע ווערטער שוין האָבען קליינען געטראָפען, ווי א דונער פון לויטערען הימעל.

דער בלייפעדער פונם סטענאָגראַפיסט האָט שנעל געצייכענט אויפ'ן פאַפּיר.

— איך בין א חתונה געהאַטער,—האָט פאָרמאַן דערצעהלט איך האָב גערעכענט, אַז איך בין שוין אַנ'אַלמן און ערשט מיט דריי טעג צוריק האָב איך פערשטאַנען. אַז איך האָב א טעות געהאַט.

מלחמה-צייט האָב איך חתונה געהאַט מיט א פראַנצויזין, דאָס איז געשעהן אין אָנהויב פון ניינצען-הונדערט-אַכצען, ווען איך בין געווען אויף אורלויב אין פאַריז. איהר ווייסט דאָך, ווי לייכט אַזעלכע זאַכען פלעגען דאַן פאַסירען. דאָס לעבען אין פאַריז איז דאַן געווען ממש אומרעגעלמעסיג. די נאַכטיגע לופט-אָנפאַלען און די קוילען פון דער „שוואַרצער בערטע" האָבען געהאַלטען די שטאָט אין אינאויפהערליכע שרעק. ער אונאויפהערליכער ליאַרעם פון דער קאַנאָנאַדע. די איבערגעלאָדענע שפּיטאָלען מיט פערוואונדעטע, דער מאַנגעל אין פּראָדוקטען אויף די מערק, די פּולשטענדיג פינ-סטערע גאַסען—דאָס אַלץ האָט צוגעשפּילט צום אַל-געמיינעם גרויזאַמען בילד...

ער איז א ווײַלע ענטשוויגען געוואָרען, אויפ-גערודערט פון די שווערע ערינערונגען.

קליין איז גראָד אין יענער צייט אויך געווען אין פאַריז, און ער האָט פערשטאַנען פאָרמאַנס גע-פיהלען, בעת'ן רעדען.

אויפמערקזאַם צוהערענדיג, זיינע רייד האָט זיך קליין איינגעבוינען פאָראויס.

(פאָרזעצונג קומט).

אויף א פּרנסה.

ער מאַכט אַ לעבען פון נישט עסען טרפות.

לויפט דער שנעל־צוג איבער איטאַליען, שנײַדט זיך איבער טאָלען און בערג, פליהט אַרײַן אין אַ פינסטערער לאָך אין די מעכטיגע אַלפּען־בערג, און קומט ווערט אויף אַ פערטעל שטונדע נאַכט. כאָטש פון נאָר העלער טאָג אין דרויסען. דאָס האָט דער צוג זיך אַרײַנגעשניטען אין איינעם פון די לענגסטע טונעלען אין דער וועלט, און ער לויפט אין דער פינסטערניש. און עס כאַפּט אויס אַן אַ שרעק. פּלוצלונג ווערט ווידער העלער טאָג מיט בלענדענדיגער זונען־שײַן, און דאָס אויג קען פשוט נישט פערטראָגען אַזוי פיל ליכט. שטעט און דערפער פליהען פערבײַ פאַרן בליק. די הײַזער וועגען די טיפּישע איטאַליענישע געבײַדעס, געמויערטע פון שטיינער. זיי זעהען אויס ווי צונקלעפּטע שוואַלבען נעסטען בײַ די ראַנדען פון די מעכטיגע בערג.

אין וואַגאָן צווייטע קלאַס, וואו איך זיץ, פאָהרען נאָך רײַזענדע. אַ טייל זענען יודען, אַ טייל קריסטען, איינער, אַ יונגערמאַן, אייראָפּעאיש געקליידעט. אָבער דאָך יודישלעך און אויסזעהן, מיט אַ סאַמעטענעם הוט און מיט אַ קליינער בלאָנדער בערדעל, דערצעהלט מיר, אַז ער פאָהרט שוין אַזוי פאַלער פינעף אַכט טעג, ער פאָהרט פון אַ ווייטער שטאָט אין זודליכען (?) קיין איטאַליען. אין אַ קורפּלאַץ זיך צו היילען.

— איך האָב שוין פאַלער אַכט טעג נישט געגעסען — זאָגט ער צו מיר. און ער מאַכט אַ רחמנות־דיגע און פערוואָרפט דעם קאָפּ, גלײַך ווי ער וואָלט געהאַלטען בײַם פאַלען אין חלשות.

אויף דער רײַזע האָט מען בײַ איהם צונע'גנב'עט אַ קאָרבעל מיט שפּײַז, וואָס ער האָט זיך מיטגענומען.

— נו, איז וואָס־זשע — זאָג איך — וואָס איז דאָ דער אומגליק? — קויפט מען זיך עסען. אין צוג איז פערהאַן אַ שפּײַז־וואַגאָן, און אויף יעדער סטאַנציע פערקויפט מען עסענוואַרג וויפיל דאָס האַרץ גלוסט.

דער יונגערמאַן קוקט מיך אָן, גלײַך ווי ער וואָלט מיך געוואָלט דורכשטעכען מיט זײַנע בליקען, און ער שרײַט אויס:

— גאָט איז מיט אײַך! סטײַטש, מײַן הערר, וואָס זאָגען זי? איך זאָל עסען, חס וחלילה, טרפה?! גאָט איז מיט איהנען, וואָס זאָגען זי? זײַנד זי אײַן יודע, אָדער ניכט? זאָגען זי נאָר די וואַרהײַט: זײַנד זי איין יודע, אָדער נים?

איך ווער אַביסעל פערשעמט, עס ווערט מיר אַביסעל אומאַנגענעהם. איך ערקלער איהם, אַז איך בין אַ „יודע". אָבער אַ הײַנט־וועלטיגער, אַן „אויפגעקלערטער", יודע. הייסט עס. און אַז איך בין נישט אַזוי שטאַרק מדקדק אויף כשרות, און ווער שמועסט נאָך אונטערוועגענס, מען מאַכט אַ רײַזע, עסט מען, וואָס עס לאָזט זיך.

— נו, יאָ — זאָגט ער — זי האַלטען ניכט פאָן דער הייליגער טאָראַ (תורה).

און וואָס לענגער עס געדויערט די רײַזע, אַלץ מעהר ווערט ער פער'חלש'ט, אַלץ מעהר נעמט ער זיך מינטערען, זײַן לאַגע ריהרט מיך. איך לויף אַראָפּ אויף אַ סטאַנציע און ברענג צוטראָגען אַ גאַנצען פּאַק מיט שפּײַז און אַ פלאַש ווײַן און איך וויל איהם דאָ סגעבען.

— גאָט איז מיט איהנען! — זאָגט ער — סטײַטש, ײַן נסך זאָל איך איהנען טרינקען! וואָס בין איך, אַ משומד, חלילה, אָדער וואָס?

— אָבער ברויט — זאָג איך — ברויט איז דאָך נישט פערהאַן כשר'ע און טריפה, צי געקאָכטע אייער, אָדער פרוכטען!

ניין, ער וויל גאָרנישט עסען, גאָרנישט נעהמען אין מויל אַרײַן. ער איז זעהר פרום, ער וויל זיך נישט פערדאַרבען זײַן חלק עולם הבא, צוליב אַזאַ קליינינקייט. ער וועט פאַסטען נאָך עטליכע טעג, ביז זײַן רײַזע וועט זיך ענדיגען.

נו, מילא, וואָס קען מען מאַכען? עס איז זעהר אומאַנגענעהם, אָבער מען קען דעם יונגענמאַן נישט איבערדערען.

דערווייל זענען פון דער געשיכטע מיט דעם פרומען יונגענמאַן, וואָס פאַסט שוין אַכט טעג, און וויל גאָרנישט עסען, געוואָויער געוואָרען אַלע יודישע רײַזענדע פון דעם צוג. דאָס זענען געווען יודען פון דײַטשלאַנד, פון עסטרײַך, פון איטאַליען און נאָך פיל אַנדערע רײַזענדע פון אַמעריקאַ. מען האָט בעוואונדערט די פרומקייט פון דעם יונגענמאַן. מען האָט מיט איהם מיטלייד געהאַט; און אַזוי ווי מען האָט פערשטאַנען, אַז ער איז נישט קיין צו גרויסער עושר, האָט זיך בײַ יעדען אָפּגערופען דאָס יודישע רחמנות. מ'האָט זיך אַ נעהם געטאָן צו זאַמלען עפּעס געלד פאַר איהם, און אין אַ קורצער ווײַלע איז געוואָרען אַ היבשע סומע געלד. מ'האָט דאָס געלד אַרײַנגעשטופּט „בסתר" איהם אין האַנד אַרײַן, ער זאָל זיך נישט פיהלען בעליידיגט. מ'האָט איהם געזאָגט, אַז דאָס איז גלאַט אַזוי, אַן „אויפמערקזאַמקייט" פון די יודישע רײַזענדע, ס'וועט איהם צוניץ קומען.

ער האָט צוגענומען דאָס געלד, און ווײַטער געפאַסט.

מיט צוויי טעג שפּעטער פיהרט מיך מײַן רײַזע איבער דער איטאַליענישער שטאָט אורינע. איך דאַרף צוואַרטען אויפ'ן צוג, און איך זיץ דערווײַל אין רעסטאָראַן פון באַהנהויף, ווען איך ווי בײַ אַ טישעל אין רעסטאָראַן זיצט אַ יונגערמאַן און עסט אַ געשמאַקען מיטאָג. דער יונגערמאַן קומט מיר פאַר בעקאַנט. איך וואָלט געקענט שווערען, אַז איך האָב איהם שוין ערגעץ־וואו געזעהן, און פּלוצלונג דערמאָן איך זיך טאַקע, אַז דאָס איז דער זעלבער פרומער יונגערמאַן, וועלכער איז געפאָהרען מיט מיר מיט אַ פּאָר טעג צוריק אין צוג, און וועלכער האָט אַזוי שרעקליך געפאַסט. אָבער יענער האָט דאָך געהאַט אַ בלאָנד בערדעל, מיט אַ יודישליך סאַמעטענעם הוט, און דער האָט נאָר אַ געגאָלט מאָרדע און אַ שטרויענעם קאַשקעט, ווי אַ גלח... מיט דאָס האַלבע שטונדע שפּעטער איז דאָס רעטעניש געווען אויפגעקלערט. אין צוג, צווייטער קלאַס, האָב איך ווידער דערזעהן מײַן פרומען יונגענמאַן, שוין מיט בערדעל און מיט'ן סאַמעטענעם קאַשקעט (דאָס בערדעל האָט ער זיך געהאַט צונקלעפּט).... און ער איז ווידער געזעסען פער'חלש'ט און האָט האַלב טויט פערוואָרפען דעם קאָפּ. די יודישע רײַזענדע אויפ'ן צוג האָט ער ווידער דערצעהלט, אַז ער פאַסט שוין זיבען אַכט טעג, ווײַל ער איז זעהר פרום, און ער וויל נישט עסען קיין טרפות. און ווידער האָט מען בעוואונדערט זײַן פרומקייט, און ווידער האָט מען פאַר איהם צונויפגעזאַמעלט געלד — ס'זאָל נישט אויסגערערט זײַן: „פאַר איינעם פון אונזערע יודען"....

איך האָב באיהם נישט געשטערט. אָבער, ווי איך האָב אַרויסגעשטיגען פון צוג, איז ער נאָך מיר שטאַנען אויפ'ן פּערעפּעל. מיר האָבען זיך געזעגנט און איך האָב מיר ערלויבט צו בעמערקען:

— נישקשה פון אַ פּראָפעסיע, אַ לײַכטער פון מײַנע.

— געלויבט איז גאָט — האָט ער געענטפערט מיט אַ פרומער מינע — נישט צו פערזינדיגט מען פערדינט, ב"ה, נישט שלעכט, וואָס מיינט איהר מע דאַרף ערגעהרען אַ חייב מיט קיתרעד.

מ—ף.

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען
נאָר, אַז די דאַרפסט ערלעדיגען סאָנדאָוועזאַכען זאָלסטו גלײַך קומען צו לויפען אין ביוראָ
פעטריקאָווער 17 (הויף) זאַכאָדניאַ 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אויסטאַוו אַלערליי ביטעס, קלאַגזועס, זאַבעזפּיטשעניעס אויך אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אפּאַזיציעס, אדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאָנד־ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט־רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי־בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותּפות־אַקטען.
מיט אַכטונג
י. מאַנעלאַ רעכט־קאָנסולענט.

Dr. med.
L. Pikielny
אוראָלאָג
NAWROT 8
tel. 19-90
צוריקגעקעהרט.

Dr. med.
BRAUN
וואוינט יעצט
6־טען שערפּיען 1
(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5 ביז 8 אָוונד.

Dr. MICHAŁ
KANTOR
כירורג
6-go Sierpnia № 1
צוריקגעקעהרט.

אַ פעהיגער
יונגערמאַן
מיט גוטע רעפערענצען
ווערט געזוכט
בײַ משערגילאָווסקי
ווסכאָדניאַ 72
פראָנט, 1־טער שטאָק.

עס ווערט געזוכט
צו קויפען
אַ שנײַד־מאַשין
צו שטרימף
אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע אונטער „B"

לעכער
מאַשינאָווע
ווערען אָנגענומען אויסצונייהען צו ביליגע פּרײַזען
בײַ ג. נאָרדמאַן
29 צעגעלניאַנאַ 29

וויכטיג פאַר ה"ה פריזיערס!!!
צוליב די קאָנקורענץ, ווערען די פּרײַזען בעדייטענד פערקלענערט:
קעלנישע בלומען־וואַסער 3.20 אַ קילאָ
ווערשעטאַל 1.40 „
ראַזיר־זייף „אָראַ" 6.00 „
ברילאַנטין 3.40 „
פראַנצויזישער לאַקיר 45 גר. אַ דעקאַ.
איך בעזיץ אַ רײַכען אויסוואַהל פון ראַזיר־מעסערס, פּלאַטין און שטאָהל־זאַכען צו פאַבריקס־פּרײַזען. מיט אַכטונג
י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11.
בעמ.: פאַר ענגראָסיסטען – געהעריגער ראַבאַט און גינסטיגע בעדינגונגען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34, tel. 59-40
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
נעמט אָן פון 5—9 אָוונד, זונטאָג און חגאות פון 11—1 מיטאָג

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 63-37
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר וואָלינסקי נאָז, האַלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר קערשנער קינדער קראַנקהייטען	4½-3 11-9
ד"ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	1—11
ד"ר רוביטשעק הויט און געשלעכטס־קר.	1½—12½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען־קראַנקהייטען	½—12½
ד"ר עליאַסבערג כירורגישע קראַנקה.	2—1
ד"ר בערגמאַן פרויען און געבורטס־הילף	4—3

פּנימה־טעראַפּיע, שפּראַך־שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ווי פּאָקען־שטעכען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונג אײַנשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—חיזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פּלעגמע און בלוט
אימפּונגען נעגען שקאַרלאַטין.
ד"ר לאַשינסקי סטאַראָפּאָלסקאַ
צאָהן־אַרצט 10—1 3 6
קינסטליכע צעהן, קאָראָנען, פּאָמבען א. ט. וו.
די לעטשניצע איז אויך מעטיג זונטאַג.

אויף ראַטעס!!!
אייבער־העמדער
און נאַכט־העמדער
פון פּאַפּעלין, זעפיר און אַנדערע שטאָפען
צו בעקומען אין דער ערשטקלאַסיגער פּראַצאַווניע פון
J. WOROBIEJCZYK
41. KILIŃSKIEGO 41.

טליתים־פאַבריק
אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב־וואָלענע, זײַדענע טליתים כמו טערקישע, ווי אויך טליתים־קטנים, חורט און דעטייל מיט אויספּערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית, צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל
בײַ א. ח. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 1.
אין 2. טויער, פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אײַך!
בעמ.: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צום וואַשען.

מחזורים 25 פּראָצ. ביליגער און ווילנער ספרים־סק"אר
א. מ. גרובשטיין, ווסכאָדניאַ 54.
און צו בעקומען אַלע אַרט מחזורים, ווי אויך די וועלט־בערימטע „רב פּנינים" מחזורים און מחזורים מיט אָריגינעלע פּוילישע איבערזעצונג אין פּראַכט באַנד און לעדער. ס'איז אויך צו בעקומען די טאַשען־מחזורים „עבודת הקודש" אין אַ לוקסוס אויסגאַבע. אַ גרויסער אויסוואַהל פון ש"ס, טורים, רמב"ם, חומשים, פּסוקים, משניות, מדרשים און סידורים; ספּעצ. בעלה־סידורים אין קונסט־באַנד; טליתים, גאַרטלען, קאַפּלען, ציצית, מזוזות, קינדער גמרות. ספּעציעלע מתנות פאַר פּיערונגען. פאַר חדר־קינדער ספּעציעלער ראַבאַט! געדענקט דעם אַדרעס!
א. מ. גרובשטיין, ווסכאָדניאַ 54.
(פראָנט 1־טער שטאָק)

פון באַלד
צו פערמיטען פערשידענע וואוינונגען, 1 צימער און 2 צימער און קיך מיט בעקוועמליכקייטען, אויף יעראָזאָלימסקאַ 6 ערפאַהרען בײַ
ש. פּריזאַנט, בזשעזשינער 10

LEKARZ DENTYSTA צאָהן־אַרצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 08-31.
צוריקגעקעהרט.
היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע צייהן־ און מונד־קראַנקה. צאָהן־ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע צייהן. נעהמט אָן פון 9—7 אָוונד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערן קר.	11—10 2—3 7—6
ד"ר רוזשאַנער הויט און געשלעכטס קר.	11—10 1—2
ד"ר גאָלדשטיין־וואָלפּאָק אויגען־קראַנקהייטען	2—1 8—7
ד"ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2
ד"ר ראַבינאָוויץ קינדער־קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאָפּיערני פרויען און געבורטס־הילף	11½—1 3—4
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע־קראַנקהייט.	5-4 זונ. 1—1
ד"ר ווײַנבערג אויג. האַרץ, לונגען־קר.	11—1 5½—1
ד"ר סמוזעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראַבינאַשיק צאָהן־אַרצט	3—1
י. ראָזען צאָהן־אַרצט	9—2

צאָהן־טעכניק, פּלאָמבירונגען, קאָראָנען, טשפּען א. א. וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
אַ רענטגען־אינסטיטוט
דורכלײַכטונג פון הויט־קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען־שטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלײַכטונג, קוואַרץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שוועסטער.
אימפּונגען נעגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג.
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצטליך־קאָסמעטיש. קאַבינעט
ד־ר. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

אבאָנעמענט־פּרײַז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלונג אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טײַערער.
פאַר'ן אינהאַלט פון אינזעראַטען איז די אַדמיניסטראַציע נישט פעראַנטוואָרטליך.

אַנאָנסען־פּרײַז: פאַר'ן טעקסט—15 גר. פּריוואַטע און ערב יו"ט—20 גר. אין דער ווייטער שטאָט
אין טעקסט—40 . . . . 60— . . . 4
נאָכ'ן טעקסט—1 . . . . 15— . . . 7
פאַר לעטשניצעס 50 פּראָצ. טײַערער. אויסל. 100 פּראָצ. פּערלונגען—10 גר. 2 חודש

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółka z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Braunstein i S. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 26.